

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ADOLESAN SPORCULARDA TUTKUNLUK İLE ÇİFT
KARİYER TÜKENMİŞLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE SPORTİF
KİMLİĞİN ARACI ROLÜ**

**İREM ZEHRİ KARABABA ÇAVGA
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Duygu KARADAĞ**

İSTANBUL 2025

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ADOLESAN SPORCULARDA TUTKUNLUK İLE ÇİFT
KARİYER TÜKENMİŞLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE SPORTİF
KİMLİĞİN ARACI ROLÜ**

**İREM ZEHRİ KARABABA ÇAVGA
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Duygu KARADAĞ**

İSTANBUL 2025

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
TEZ/PROJE SAVUNMASI
TUTANAK FORMU

DOKÜMAN NO: ENS.FR.007
İLK YAYIN TARİHİ:
REVİZYON NO:
REVİZYON TARİHİ:
SAYFA NO: 2 / 2

Tez Savunma Tarihi: 25/06/2025

İrem Zehra KARABABA ÇAVGA tarafından hazırlanan “**ADOLESAN SPORCULARDA TUTKUNLUK İLE ÇİFT KARIYER TÜKENMİŞLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE SPORTİF KİMLİĞİN ARACI ROLÜ**” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ / PROJESİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Duygu KARADAĞ
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Haliç Üniversitesi

İmza

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi/Proje olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nalan SUNA
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Haliç Üniversitesi

İmza

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi/Proje olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.

Üye: Prof. Dr. F. Hülya AŞÇI
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Fenerbahçe Üniversitesi

İmza

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi/Proje olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi/Proje olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Ünvanı, Adı-Soyadı

Enstitüsü Müdürü

ADOLESAN SPORCULARDA TUTKUNLUK İLE ÇİFT KARIYER TÜKENMİŞLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE SPORTİF KİMLİĞİN ARACI ROLÜ

ORJİNALLİK RAPORU

%12	%9	%9	%1
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Kirikkale University Öğrenci Ödevi	%1
2	buje.baskent.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
3	ijoess.com İnternet Kaynağı	%1
4	www.sosyalarastirmalar.com İnternet Kaynağı	<%1
5	turkiyeklinikleri.com İnternet Kaynağı	<%1
6	dspace.trakya.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
7	tcmb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	acikerisim.aksaray.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	ArıĖ, Būřra. "Adolesan Sporcuların Temel Psikolojik İhtiyaĖları İle Ailenin Spora Dahiliyet Algıları Arasındaki İliřkide Spor Tūrūnūn Dūzenleyici Rolū", Marmara Universitesi (Turkey), 2023 Yayın	<%1
10	ÖKTEM, řūkran, KIZILTAN, BurĖak and ÖZTOPRAK, Menekře. "Örgūtsel Gūven İle Örgūt İkliminin Örgūtsel Özdeřleşme, İř Tatmini Ve İřten Ayrılma Niyeti Őzerine	<%1

ETİK BEYAN

Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

o Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

o Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

o Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

o Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

o Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza

İrem Zehra Karababa Çavga

ÖZET

ADOLESAN SPORCULARDA TUTKUNLUK İLE ÇİFT KARIYER TÜKENMİŞLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE SPORTİF KİMLİĞİN ARACI ROLÜ

Haliç Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Duygu KARADAĞ
Haziran 2025, 80 sayfa

Araştırmada adolesan sporcuların tutkunluk tipleri ile spor ve okul tükenmişlikleri arasındaki ilişkide sportif kimliğin aracılık rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 185 kız ($\bar{X}_{yaş}=15.65\pm1.34$) ve 218 erkek ($\bar{X}_{yaş}=15.49\pm1.32$) toplam 403 ($\bar{X}_{yaş}=15.56\pm1.33$) öğrenci-sporcu katılmıştır. Katılımcılara “Kişisel Bilgi Formu”, “Tutkunluk Ölçeği”, “Sporcu Kimliği Ölçeği” ile “Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişliği Envanteri-Çift Kariyer Formu” ve “Okul Tükenmişliği Ölçeği” uygulanmıştır. Verilerin analizinde, Yapısal Eşitlik Modellemesi ile modelde yer alan değişkenler arasındaki toplam dolaylı etkilerin anlamlılığının incelenmesinde Bootstrap tekniği kullanılmıştır. Analizler sonucunda uyumlu tutkunluk ($\beta=0.11$, $p<0.05$) ve takıntılı tutkunluğun ($\beta=0.17$, $p<0.05$) aracı değişken olan sportif kimlik üzerindeki doğrudan etkilerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra uyumlu ve takıntılı tutkunluk ile sportif kimliğin okul tükenmişliğine doğrudan etkileri anlamlı değildir ($p>0.05$). Analizler ile ayrıca uyumlu tutkunluk ($\beta=-0.15$, $p<0.05$), takıntılı tutkunluk ($\beta=0.18$, $p<0.05$) ve sportif kimliğin ($\beta=-0.20$, $p<0.05$) spor tükenmişliği üzerindeki doğrudan etkilerinin anlamlı olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca elde edilen aracılık testi ile uyumlu ($\beta=-0.11$, %95 BCA) ve takıntılı tutkunluğun ($\beta=-0.09$, %95 BCA) sportif kimlik üzerinden spor tükenmişliğine dolaylı etkilerinin anlamlı, okul tükenmişliğine etkilerinin ise anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Araştırma ile adolesan sporcuların sportif kimliklerinin tutkunluk tiplerinden etkilenerek onların, okul ve spor tükenmişliklerini etkilediği ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Uyumlu Tutkunluk, Takıntılı Tutkunluk, Çift Kariyer, Sportif Kimlik, Okul Tükenmişliği, Spor Tükenmişliği

ABSTRACT

THE MEDIATIN ROLE OF ATHLETIC IDENTITY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN PASSION AND DUAL CAREER BURNOUT IN ADOLESCENT ATHLETES

Haliç University
raduate Education Institute
Department of Physical Education and Sports, Master's Thesis
Advisor: Dr. Lecturer Duygu KARADAĞ
June 2025, 80 pages

The aim of the study is to test the mediator role of athletic identity in the relationship between passion and school and sport burnout in adolescent athletes. A total of 403 ($M_{age}=15.56\pm1.33$) adolescent athletes, including 185 girls ($M_{age}=15.65\pm1.34$) and 218 boys ($M_{age}=15.49\pm1.32$) participated in the study. “Personal Information Form”, “Passion Scale”, “Athletic Identity Measurement Scale”, “Sports Burnout Inventory-Dual Career Form” and “School Burnout Inventory” were applied to participants. In the analysis of the data Bootstrap method was used to examine the significance of the total indirect effects between the variables included in the model with Structural Equation Modeling. As a result of the analyses, it was revealed that the direct effects of harmonious passion ($\beta=0.11$, $p<0.05$) and obsessive passion ($\beta=0.17$, $p<0.05$) on the mediating variable athletic identity were significant. In addition, while the direct effects of harmonious passion, obsessive passion and athletic identity on school burnout were not significant ($p>0.05$). The analyses revealed that the direct effects of harmonious passion ($\beta=-0.15$, $p<0.05$), obsessive passion ($\beta=0.18$, $p<0.05$) and athletic identity ($\beta=-0.20$, $p<0.05$) on sport burnout were significant. In addition, with the mediation test obtained, it was determined that the indirect effects of harmonious passion ($\beta=-0.11$, 95% BCA) and obsessive passion ($\beta=-0.09$, 95% BCA) on sport burnout through athletic identity were significant, while their effects on school burnout were not significant. The research has revealed that adolescent athletes' athletic identities are affected by their passion types, changing their school and sports burnout.

Keywords: Harmonious Passion, Obsessive Passion, Dual Career, Athletic Identity, School Burnout, Athlete Burnout

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında, yalnızca akademik danışmanlığımı üstlenmekle kalmayıp, her aşamada destekleyici yaklaşımı ve samimi tavrıyla bana rehberlik eden kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Duygu KARADAĞ'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans öğrenciliğim boyunca kendisini bir idol olarak görmemin nedeni, yalnızca alanındaki uzmanlığı değil, aynı zamanda öğrencilerine karşı duyduğu içten sorumluluk ve samimiyetti. Akademik yaşamımda, bir gün ben de bir akademisyen olduğumda, onun gibi olabilmeyi kendime ideal olarak belirledim. Bu süreçteki en büyük şansım onunla çalışma fırsatı bulmuş olmaktı.

Ayrıca hem lisans eğitimimdeki derslerde bana katkı sağlayan hem de tez jürimde yer alarak değerli görüşleriyle çalışmama katkı sağlayan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nalan SUNA ve Prof. Dr. Hülya AŞÇI'ya da sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Uzun yıllar sporculuk ve öğrencilik hayatımı eş zamanlı yürütürken sabırları, sevgileri ve anlayışlarıyla bana güç veren sevgili aileme; annem Ayfer KARABABA, babam Yurdal KARABABA ve ağabeyim Ertuğul KARABABA'ya da yürekten teşekkür ederim.

Son olarak her zaman yanımda olan, beni destekleyen ve cesaretlendiren sevgili eşim Hacı Sebahattin ÇAVGA'ya da sonsuz teşekkürler. Sporun hayatıma kattığı en güzel şey onunla tanışmaktı. Bu süreçte bana olan sonsuz inancı ve desteği için minnettarım.

Haziran, 2025

İrem Zehra KARABABA ÇAVGA

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR	VI
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	VII
ÇİZELGELER DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Sporda Çift (İkili) Kariyer	5
2.2. Spor Kariyeri Geçiş Modelleri	6
2.2.1. Bütünsel Spor Kariyeri Modeli.....	8
2.3. Tükenmişlik.....	10
2.3.1. Spor Tükenmişliği	11
2.3.2. Okul Tükenmişliği.....	11
2.3.3. Tükenmişlik Modelleri	12
2.4. Tutkunluk	13
2.4.1. Tutkunluk Modeli	14
2.4.1.1. İki Boyutlu Tutkunluk Modeli	14
2.5. Sportif (Atletik) Kimlik.....	15
2.6. Sporda Çift (İkili) Kariyer ile İlgili Yapılan Çalışmalar	16
2.6.1. Çift Kariyerin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Çalışmalar	16
2.6.2. Çift kariyer ve Tükenmişlik ile İlgili Yapılan Çalışmalar	19
2.6.3. Çift Kariyer ve Atletik Kimlik ile İlgili Yapılan Çalışmalar	22
2.6.4. Çift Kariyer ve Tutkunluk ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	24
2.6.5. Çift Kariyerde Tutkunluk ve Tükenmişlik ile İlgili Yapılan Çalışmalar..	25
3. GEREÇ ve YÖNTEM.....	27
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Araştırmanın Hipotezleri	27
3.3. Katılımcılar.....	28
3.4. Veri Toplama Araçları.....	29
3.5. Verilerin Toplanması.....	30

3.6. Verilerin Analizi	31
4. BULGULAR	33
4.1. Ön Analizler	33
4.1.1. Ölçüm Araçlarının Psikometrik Özellikleri	34
4.1.2. Yapısal Eşitlik Modellemesi	36
4.2. Doğrudan Etkilere İlişkin Bulgular	37
4.3. Dolaylı Etkilere İlişkin Bulgular	38
5. TARTIŞMA.....	41
6. SONUÇLAR	45
7. ÖNERİLER.....	47
KAYNAKLAR	49
EKLER.....	60
EK-1 Etik Kurul Onay Belgesi	60
EK-2 Kişisel Bilgi Formu.....	62
EK-3 Tutkunluk Ölçeği	63
EK-4 Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişlik Envanteri-Çift Kariyer Formu ...	64
EK-5 Sporcu Kimliği Ölçeği	65
EK-6 Okul Tükenmişliği Ölçeği.....	66
ÖZGEÇMİŞ.....	67

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
4.1. Araştırmaya katılan sporcuların her bir ölçekten elde edilen aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık katsayısı ve basıklık katsayısı değerleri ile değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayı Değerleri.....	33
4.2. Değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayı Değerleri.....	34
4.3. Ölçeklerde yapılan modifikasyonlar	35
4.4. Ölçeklerin uyum indeks değerleri	35
4.5. Ölçeklere ait AVE, CR ve Cronbach Alpha katsayıları.....	35
4.6. Modelde tanımlanan ilişkilere dair doğrudan etkileri gösteren standardize edilmiş β katsayıları, standart hata, kritik oran ve R^2 değerleri	37
4.7. Modelde tanımlanan ilişkilere dair standardize edilmiş spesifik dolaylı etkiler.	39

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL

Sayfa

2.1. Bütünsel spor kariyeri modeli	10
3.1. Hipotezlenen model.....	28
4.1. Yapısal eşitlik modeli.....	36

1. GİRİŞ

Günümüzde spor bireylerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Fraser-Thomas, Côté ve Deakin, 2005). Her yaş ve düzeyde sporun pek çok faydası olmakla birlikte, özellikle adolesan dönemde sporla uğraşmak; gençlerin sosyal çevreleriyle ilişkilerini güçlendirmelerine, kimlik gelişimlerini desteklemelerine ve yaşam doyumlarını artırmalarına yardımcı olmaktadır (Wylleman ve Lavallee, 2004). Bu bağlamda, birçok adolesan sporcunun akademik kariyerlerini sürdürürken organize sporlara katıldıkları ve spor kariyerlerinin yanı sıra günlük yaşamlarındaki çeşitli sorumlulukları da yerine getirmek zorunda kaldıkları belirtilmektedir (Avrupa Kılavuzu, 2012). Özellikle modern dünyada spor her geçen gün biraz daha gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bu gelişime paralel olarak profesyonel sporcular, çok daha yoğun sportif süreçlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum, sporcuların zaman ve enerjilerinin büyük bir kısmını spor kariyerlerine odaklamalarına neden olmakta, bu da yaşamlarının diğer alanlarına ayıracak zamanlarının sınırlı kalmasına yol açmaktadır (Torregrosa vd., 2015; Wylleman ve Lavallee, 2004). Özellikle adolesan dönemde sporcuların hem sportif (genç takımdan, büyük takıma geçiş) hem de akademik (lise eğitiminden, üniversite eğitimine geçiş) geçişlerinin önemi düşünüldüğünde, bu sürecin genç öğrenci-sporculara fazladan bir baskı ve yük getirdiği bilinmektedir (Sorkkila, Aunola ve Ryba, 2017; Sorkkila, Ryba, Selanne ve Aunola, 2020). Bu bağlamda yapılan çalışmalar doğrultusunda adolesan dönemdeki öğrenci-sporcuların en çok içinde bulundukları iki çevre olan okul ve spor alanında tükenmişlik yaşama riski ortaya çıkmaktadır (Appleton, Hall ve Hill, 2009; Gustafsson, Hassmen, Kentta ve Johansson, 2008). Spor tükenmişliği Raedeke ve Smith (2001) tarafından bir aktiviteye uzun süreli ve yoğun katılımın neden olduğu fiziksel ve psikolojik bir yük olarak tanımlanırken; Vasalampi, Salmela-Aro ve Nurmi (2009) okul tükenmişliğini genel olarak öğrencilerin akademik açıdan yaşadığı tükenmişlik hissi olarak tanımlamıştır. Tükenmişliğin sporcular üzerinde kronik yorgunluk, düzensiz uyku, ruh halinde dalgalanmalar, depresif belirtiler ve çaresizlik hissi gibi etkileri olduğu bilinmektedir (Gould, Dieffenbach ve Moffett, 2002). Bu

nedenle, tükenmişliğe yol açabilecek ve aynı zamanda önlenmesine katkı sağlayabilecek faktörlerin araştırılması büyük önem taşımaktadır. Alan yazında yapılan çalışmalarda, tükenmişliği açıklamak için farklı kavramsal yaklaşımlar geliştirmiş olup (Gustafsson, DeFreese ve Madigan, 2017), bu yaklaşımlar arasında sporcuların neden tükenmişlik yaşadığını anlamada motivasyonel perspektifin önemli bir yere sahip olduğu ortaya konmuştur (Cresswell ve Eklund, 2005; Gustafsson, Hassmén ve Hassmén, 2011; Lemyre, Hall ve Roberts, 2008; Martin ve Horn, 2013). Motivasyonun hem okul hem spor tükenmişliğinin gelişimi hakkında fikir verebileceği önemli bir özelliği, sporcuların aktiviteye ve akademik süreçlere katılımını canlandıran tutkunluk biçimidir (Carbonneau, Vallerand, Fernet ve Guay, 2008; Vallerand, Paquet, Philippe ve Charest, 2010). Vallerand ve diğerleri (2003, 2012) tutkunluğu, "bireylerin sevdiği, önemli bulduğu ve zaman ile enerjilerini adadıkları bir faaliyete yönelik güçlü bir eğilim" olarak tanımlamış ve bu eğilimi uyumlu ve takıntılı olmak üzere iki farklı boyutta ele almıştır. Uyumlu tutkunluk, bireyin faaliyetle olan ilişkisini özerk bir şekilde içselleştirerek zaman ve enerji harcadığı bu faaliyeti yaşamın diğer alanlarıyla uyumlu hale getirmesine olanak tanır. Buna karşılık takıntılı tutkunluk, bireylerin faaliyetle olan ilişkisini içsel veya kişiler arası baskılar sonucu zorunluluk hissiyle sürdürmelerine neden olabilir (Vallerand ve Houliort, 2003; Vallerand, Houliort ve Fores, 2003). Egzersiz ve spor psikolojisi bağlamında Gustafsson, Hassmén ve Hassmén (2011) tutkunluğu, tükenmişlik ve ilgili değişkenler (algılanan stres, olumsuz etki) ile ele almışlardır. Elde ettikleri sonuçlar, tutkunun takıntılı biçimini sergileyen sporcuların, tutkunun uyumlu biçimini sergileyen akranlarına kıyasla tükenmişlik, algılanan stres ve olumsuz duygulanım açısından daha yüksek puanlar aldıklarını göstermiştir. Bununla birlikte Curran, Appleton, Hill ve Hall (2011) tarafından 149 genç elit erkek futbolcuya tutkunluk tipinin ve seviyelerinin tükenmişliklerini ve motivasyonel yönelimlerini değerlendirdikleri araştırmalarında, uyumlu tutkunluğun düşük tükenmişlik seviyeleriyle ilişkilendirilmiştir. Buna karşılık, takıntılı tutkunluğun ne tükenmişlikle ne de motivasyonel yönelimle ilişkili olmadığı bulunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde adolesan sporcularla yapılan bir araştırmada ise uyumlu tutkunluğun tükenmişliğin tüm alt boyutları ile negatif ve anlamlı yönde ilişki olduğu bulunurken; takıntılı tutkunluğun tükenmişliğin alt boyutları ile pozitif ve anlamlı yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Martin ve Horn, 2013). Ortaya konan bu araştırmalarda tutkunluk ve tükenmişlik, sadece spor bağlamında ele alınmış olup, bu araştırmayla

birlikte okul ve spor tükenmişliğinin eş zamanlı gelişiminin incelenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Başka bir ifadeyle iki farklı tutkunluk boyutunun bireylerin sadece spor değil, akademik kariyerinde de önemli etkileri olduğu düşünülerek araştırmaya dahil edilmiştir. Vallerand (2010)'a göre tutkunluk, sadece tükenmişliği değil, sporcuların kimliğini de önemli ölçüde etkiler. Bu etkinin, adolesan sporcuların spor ve akademik alan olmak üzere çift kariyer tükenmişliklerine yansıyabileceği düşünülerek, araştırmada ele alınan bir diğer kavram sportif kimlik olmuştur. Sportif kimlik Brewer, Van Raalte ve Linder'a (1991) göre sporcunun yaşamı içerisindeki diğer aktivitelere kıyasla spora özel olarak ilgi gösterme derecesini ifade etmektedir. Buna ek olarak geçmiş dönemlerde adolesan sporcularda sportif kimlik ile tükenmişlik arasındaki ilişkiyi incelemek adına çalışmalar yürütülmüştür (örn. Black ve Smith, 2007; Gould, Udry, Tuffey, ve Loehr, 1996; Raedeke, 1997). Bulgularının tutarsız olmasına karşın mevcut çalışmalar sportif kimliğin tutkunluk ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle Vallerand ve diğerleri (Vallerand, 2012; Vallerand ve Houliort, 2003; Vallerand vd., 2003) iki boyutlu tutkunluk modellerinde, bir faaliyete karşı güçlü bir tutkunluğu (uyumlu ya da takıntılı) olan bireylerin bu faaliyeti kimliklerinin merkezi bir yönü olarak algıladıklarını öne sürmüşlerdir (yani, faaliyetin kendisi o kadar kişiyi tanımlayıcı hale gelir ki bu bireylerin kimliğinde içselleştirilir). Buna bağlı olarak da güçlü sportif kimliğe sahip olan bireyler, sporu yaşamlarının merkezine koyma eğilimindedirler. Araştırmalar özellikle, sporcu rollerine (sosyal güçler aracılığıyla) yoğun bir şekilde yatırım yapan adolesan dönemdeki sporcuların, çok yönlü bir öz kimlik geliştirebilen akranlarının aksine, daraltılmış veya tek boyutlu bir öz kimlik (örneğin, kendilerini öncelikle sporcu olarak görme) geliştirebileceklerini ortaya koymuştur (Santos ve Sagas, 2023). Bunun yanı sıra yüksek sportif kimliğe sahip sporcuların başarılarını, sosyal ilişkilerini ve özsaygılarını büyük ölçüde sporcu kimlikleri üzerinden tanımladıklarını ve bu durumun, sporcu kimliği tehdit altına girdiğinde (örn; sakatlık, başarısızlık) psikolojik olarak savunmasız hale gelerek tükenmişlik yaşamasına neden olduğu bilinmektedir (Grove, Lavalley ve Gordon, 1997). Örneğin; Martin ve Horn'un (2013) 186 liseli genç kadın sporcuyla yaptığı çalışmada sportif kimliğin spor tükenmişliğinin önemli bir belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir. Chang, Wu, Kuo ve Chen (2018) ise öğrenci-sporcular üzerinde yaptıkları boylamsal bir çalışmada, sporcuların tükenmişlik düzeylerindeki değişikliklerin belirlenmesinde sportif kimliğin önemli bir rolü olduğunu ortaya koymuşlardır. Öte yandan araştırmalar yüksek sportif kimliğe sahip

olan sporcuların akademik sorumluluklarını ihmal etme eğiliminde olduklarını, zamanlarının büyük kısmını antrenmanlara ve müsabakalara ayırmalarının ders çalışma sürelerini kısıtladığı ve bu durumun da akademik baskı oluşturmamasından dolayı öğrenci-sporcuların okul tükenmişliği yaşamalarına yol açtığı ortaya konmuştur (Santos ve Sagas, 2023). Başka bir ifadeyle araştırmalar tek bir role aşırı yatırımın diğer yaşam alanlarını ihmal etme riski olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, Bask ve Salmela-Aro (2013), okul tükenmişliğinin okul terkiyle güçlü biçimde ilişkili olduğunu ve bu tükenmişliğin, özellikle okul performansına yeterince önem vermeyen sporcularda daha yaygın olduğunu belirtmişlerdir. Diğer yandan, Francisco, Arce, Vilchez ve Vales (2016) benzer şekilde spor tükenmişliğinin sporu bırakma kararında önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda sportif kimlik, bireyin spora olan bağlılığını etkileyerek tutkunluğun olumlu veya olumsuz yönde tükenmişliği nasıl etkilediğini açıklayabileceği düşüncesiyle aracı değişken olarak araştırmaya dahil edilmiştir.

Egzersiz ve spor psikolojisi alan yazınında bulunan bu bilgiler ışığında adolesan sporcuların hangi tutkunluk tipine sahip olduklarının, sporculuk rolüyle özdeşleşme derecesi olan sportif kimliğe; sportif kimliğin de okul ve spor olmak üzere çift kariyer tükenmişliği üzerinde olası etkileri düşünülerek bu çalışmaya yön verilmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı adolesan sporcularda tutkunluk ile çift kariyer tükenmişliği arasındaki ilişkide sportif kimliğin aracı rolünün incelenmesidir. Buradan hareketle çalışmada adolesan sporcularda tutkunluk tipinin sporcuların çift kariyer tükenmişliklerini sportif kimlik aracılığıyla doğrudan ve dolaylı etkileri incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın amaçları çerçevesinde belirlenen hipotezler test edilmiş ve araştırmanın hipotezlerine, ilgili çalışmanın yöntem bölümlerinde yer verilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

Çalışmanın bu bölümünde sporda çift kariyer kavramı ve spor kariyeri geçiş modelleri açıklanacaktır. Bütünsel spor kariyeri modelinin detaylandırılmasının ardından çalışmada temel olarak ele alınan tükenmişlik, tutkunluk ve sportif (atletik) kimlik kavramlarına değinilerek bu kavramlarla ilgili modeller ve yapılan çalışmalar özetlenecektir.

2.1. Sporda Çift (İkili) Kariyer

Çift kariyerin temelinde, bireylerin yaşam boyu gelişim gösterme arzusu yatmaktadır (Savickas, 2002). Çift kariyer bireyin eş zamanlı olarak iki kariyere birden sahip olması veya aynı zamanda sahip çıkılan bu her iki uğraş içinde statü ya da ünvan sahibi olması anlamına gelmektedir (Stambulova, 2010). İlk tanıma benzer şekilde çift kariyer bireylerin eş zamanlı olarak iki kariyer yolunda ilerlemelerini ifade eder ve bu durum, özellikle sporcularda akademik ya da mesleki bir kariyeri spor kariyerleriyle birlikte yürütmeleri anlamına gelir (Stambulova ve Wylleman, 2015). Çift kariyer egzersiz ve spor alanında genel anlamda iki farklı kategori altında incelenebilir; öğrenci-sporcular ve çalışan sporcular. Öğrenci-sporcular olarak tanımlanan kategori, eğitimlerini tam zamanlı olarak sürdürürken aynı zamanda spor kariyerlerine de devam eden bireyleri içerir. Bu grup, ortaokul ve lise seviyesinden başlayarak üniversite eğitimi ve sonrasında ulusal ya da uluslararası düzeyde spor faaliyetlerine katılabilir. Öte yandan, çalışan sporcular ise spor kariyerlerini aktif bir şekilde sürdürürken spor dışındaki ya da spor içindeki alanlarda da tam zamanlı bir işte çalışarak kariyer yapmayı başaran bireylerdir (de Oliveira Castro vd., 2021). Bu bağlamda çift kariyer, egzersiz ve spor psikolojisi literatüründe, öğrenci-sporcuların hem spor hem de eğitim hedeflerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan, aynı zamanda sağlıklarını, refahlarını ve özel yaşamlarını korumalarına destek olan bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Wylleman, De Knop ve Reints, 2013). Sporcuları spor alanı dışındaki kariyerlere hazırlayan süreç olarak ifade edilen çift kariyer; en genel tabiriyle,

sportif kariyerin eğitim ve/veya meslekle uyum içinde sürdürülebilmesini kapsamaktadır (Geraniosova ve Ronkainen, 2015). Debois, Ledon ve Wylleman (2015) tarafından ise, biri atletik ve bir diğeri mesleki, eğitimsel veya kişisel olmak üzere iki tane ana hedefin eş zamanlı olarak takip edilmesi olarak tanımlanan çift kariyer; benzer şekilde Tekavc, Wylleman ve Ceciç Erpič (2015) tarafından, her iki alanda da mükemmelliğe ulaşmak amacıyla sporcunun spor ile eğitim veya iş faaliyetlerinin birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Wylleman, Brandt ve Defruyt (2017) da çift kariyeri, sporcuların spor, eğitim ve mesleki kariyerlerini eş zamanlı olarak başarılı bir şekilde başlatmaları, sürdürmeleri ve geliştirmeleri olarak tanımlamaktadır. Yakın zamanda de Oliveira Castro vd., (2021) tarafından önerilen tanımda çift kariyer, elit bir spor kariyerinin potansiyel olarak sportif yaşam sonrası bir kariyere yol açabilecek eğitim, öğretim veya iş faaliyetleriyle birleşimi olarak tanımlar. Yine aynı yıllarda Nam (2021), hem sportif hem de akademik alanda mükemmelliğe ulaşmak amacıyla spor ve spor dışı faaliyetleri eş zamanlı olarak takip eden sporcular için çift kariyerli tanımını kullanmıştır. Diğer tanımlardan farklı olarak Avrupa Komisyonu'na (2012) göre ise çift kariyer, öğrenci-sporcuların yaşamlarında tam potansiyellerine ulaşmalarını sağlayan önemli bir geçiş süreci olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak sporda çift kariyer sporun, spor dışındaki bir başka kariyer veya eğitimle birlikte yürütülmesi olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Spor Kariyeri Geçiş Modelleri

Spor psikologları, sporcuların kariyer süreçlerindeki atletik, psikolojik, psikososyal ve akademik/mesleki düzeylerdeki geçişlerin eş zamanlı ve etkileşimli doğasını dikkate almaya başlamışlardır (Gordon ve Lavalley, 2012). Bunun sonucunda konuyla ilgili çalışmaların sayısı artmış ve ortaya pek çok model konmuştur. Geçişin yönü ve sonuçları arasındaki ilişkiyi açıklayan bu modeller, sporcuların bu süreçte uyum sağlamak için kullandıkları tüm yaklaşımları da kapsamaktadır (Alfermann ve Stambulova, 2007). Schlossberg'in (1981) İnsanın Geçiş Adaptasyonu Modeli bu modellerden birisi olup bireylerin geçiş deneyimlerindeki çeşitliliğe ve adaptasyona katkıda bulunan unsurları açıklamaya odaklanır. Model, bireyin özellikleri, geçiş öncesi - geçiş ortamlarının özellikleri ve belirli bir geçişin algılanışı olmak üzere üç unsur temel alır.

Model, adaptasyonu bireyin geçiş sürecini yönetmesinden; bunu kendi hayatına dahil ediŖe geçtiği süreç olarak tanımlar (Stambulova ve Samuel, 2020).

Ortaya koyulan bir diğer model ise Schlossberg'in (1981) genel psikolojik teorilere dayandırarak geliŖtirdięi modelin ardından, spor alanına özgü bir geçiş modeli olan Emekliliğe Uyum Modelidir. Taylor ve Ogilvie (1994) tarafından geliŖtirilen bu model sporcuların tamamen spor dıŖına kariyer geçişlerini incelemiŖtir ve Ŗunları içermektedir: geçiş sürecini baŖlatan nedensel faktörler, geiŖe uyum sağlamada etkili olan gelişimsel faktörler, kariyer geçişlerine verilen yanıtları etkileyen kaynaklar ve baŖa çıkma stratejileri, kariyer geçiş sürecinin niteliği ve problemli tepkilere yönelik müdahale yöntemleri. Spora özgü ve pek çok farklı niteliği göz önünde bulunduran, geçiş süreçlerinin çeŖitli yönlerini ortaya koymuŖ olmasına rağmen; spor dıŖına çıkıŖı açıklamaya odaklandığı için kariyer içerisindeki geçişleri tanımlamakta yetersiz kalmıŖtır.

Bu geçiş modellerinin aksine bireylerin kariyer süreçlerinin tümünde uygulanabilecek olan ilk model olarak Spor Kariyeri Geçiş Modeli ortaya konmuŖtur. Stambulova'nın geçiş modeli, Rus sporcularla yaptıkları deneysel bir alıŖma sonucunda ortaya konmuŖtur (Stambulova, 1994). Son yıllarda en çok kullanılan spor kariyeri geçiş modellerinden olan bu model, temel olarak baŖarılı geçiş ve kriz geiŖi olmak olmak üzere iki sonucu öngörmektedir. BaŖarılı bir geçiş, sporcunun geçiş sırasında karŖılaŖtıęı talepler ile baŖa çıkma kaynakları ve stratejileri arasında sağlanan uyum ve etkili baŖa çıkma becerilerinin bir sonucu iken; kriz geiŖi ise sporcunun geçiş talepleriyle etkili bir Ŗekilde baŖa ıkamamasından kaynaklanır. Modele göre, sporcunun geçiş sürecinde ne kadar etkili baŖa çıkabileceği, sahip olduğu baŖa çıkma kaynakları ile karŖılaŖtıęı engeller arasındaki dengenin sağlanmasına bağlıdır. BaŖa ıkma engelleri, bilgi ya da beceri eksiklikleri, kiŖiler arası atıŖmalar, maddi destek yetersizliği ve spor ile eğitim veya meslek hayatını bir arada yürütmede yaŖanan güçlükler gibi pek çok unsuru kapsar. Bu tür engeller, sporcunun geçiş sürecine uyum sağlamasını zorlaŖtırabilir ve bu süreçte karŖılaŖılan zorlukları da artırabilir Buna karŖın baŖa çıkma kaynakları ise, sporcunun bilgi birikimi, yetenekleri, kiŖisel özellikleri, motivasyonu ve finansal destek gibi içsel ve çevresel unsurlardan oluŖur ve bu süreçte kolaylaŖtırıcı bir rol oynar (Stambulova, 2010).

2.2.1. Bütünsel Spor Kariyeri Modeli

Wylleman ve Lavallee (2004), spor kariyerinin yaşam boyu bir perspektifle ele alınması gerektiğini ve sporcuların kariyerlerindeki geçişlerin yaşamlarının diğer alanlarındaki geçişlerle ilişki içinde olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda Wylleman ve Lavallee (2004), öğrenci-sporcular, profesyonel sporcuların ve eski olimpiik sporcuların verilerine dayanarak, bu eş zamanlı ilişkiyi açıklayan Bütünsel Spor Kariyeri Modelini geliştirmişlerdir. Bütünsel Spor Kariyeri Modeli, sporcuların spor ve spor dışı alanlardaki talepler ve geçişlerin çakışmalarını öngörmeyi amaçlayarak "bütün birey" ve "bütün kariyer" yaklaşımını benimser. Başlangıçta dört gelişim düzeyi (spor, psikolojik, psikososyal, akademik/mesleki) içeren bu model, Reints ve Wylleman (2013) tarafından finansal gelişim, Wylleman (2019) tarafından ise yasal gelişim düzeyinin eklenmesiyle güncellenmiştir. Sporcuların kariyer sürecinde çeşitli geçişlerle başa çıkabilmeleri, spor kariyerlerine etki eden farklı yaşam olaylarını daha iyi anlamak adına, tüm yaşamı kapsayan bir yaklaşım önemli görülmektedir. (Debois, Ledon ve Wylleman, 2015).

Bütünsel spor kariyeri modelinde ilk düzeyi olan spor düzeyi, sporcuların kariyerleri boyunca geçirdikleri başlangıç, gelişim, uzmanlık ve ayrılma/bırakma olarak adlandırılan dört temel aşamayı kapsamaktadır. Başlangıç aşaması, sporcuların kariyerlerine adım attığı dönemi; gelişim aşaması, spor becerilerini geliştirmek için zaman harcadıkları dönemi; uzmanlık aşaması, sportif olarak zirve performans seviyelerine ulaştıkları dönemi; ayrılma/bırakma aşaması ise genellikle 28-30 yaşlarında kariyer sonlandırma sürecini ifade etmektedir. Wylleman ve Lavallee (2004), bu yaş aralıklarının, farklı spor dalları genelinde birçok sporcuya ait olan ortalamalar olduğunu ve bu bağlamda belirli bir spor dalına özgü olamayacağını vurgulamışlardır.

Modelde yer alan ikinci düzey olan psikolojik düzey, bireyin yaşam boyu gelişimine dayanır (Piaget, 1971) ve çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerindeki farklı gelişimsel görevleri kapsar. Çocukluk döneminde sporcuların müsabakalara hazır olma düzeyleri; spora ilgi, dikkat ve bilişsel beceriler gibi faktörlerle ilişkilidir. Ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde ise bireyler, akranlarla nitelikli ilişkiler kurma, toplumda cinsiyet rollerini benimseme/özdeşleşme ve duygusal bağımsızlık geliştirme gibi görevlerle karşı karşıya kalır (Rice, 1998).

Modeldeki bir diğer düzey olan psikososyal düzey, sporcuların sosyal ağlarındaki değişimleri ele alır. Psikososyal düzey genç sporcularda aile, kardeş, akran ve antrenörlerin önemli sosyal ajanlar arasında yer aldığını (Henriksen, Larsen, Storm ve Ryom, 2014); yetişkinlikte ise eş/sevgili, aile ve antrenörlerin daha belirgin bir rol oynadığını ifade etmektedir. Spor kariyerinin sonlandığı emeklilik döneminde ise sporla ilişkili bireylerin etkisi azalır, sosyal çevre daha çok aile, akran ve meslektaşlardan oluşur (Wylleman ve Lavalley, 2004).

Bu modelde, akademik ve mesleki düzey, sporcuların rekabetçi spora katılım sürecinde hem eğitimsel hem de mesleki gelişimlerini ifade eder. Çoğu ülkede 16-17 yaşına kadar zorunlu eğitim bulunduğundan, bu düzey ilköğretim, lise, yükseköğrenim ve (yarı) profesyonel kariyer aşamalarını kapsar. De Knop vd, (1999) tarafından sporcuların, akademik ve spor gelişimlerini aynı anda sürdürebilmek için önemli zorluklarla karşı karşıya kaldıkları ortaya konmuştur.

Finansal düzey, spor kariyerinin bir başka önemli boyutunu oluşturur ve model, sporcuların farklı kariyer aşamalarında çeşitli kaynaklardan finansal destek aldığını vurgular. Wylleman, De Knop ve Reints (2013), sporcuların 13 yaşına kadar ailelerinden temel finansal destek aldığını belirtmişlerdir. Gelişim aşamasında (13-18 yaş) ise, aile desteği devam etmekle birlikte, kulüp ve devlet gibi dış kaynaklardan ek destek alabildiklerini belirtmişlerdir. Modelde sporcuların yüksek öğrenime geçiş yapmasıyla birlikte aile desteği azalma eğilimindedir ve bu dönemde kulüpler, Ulusal Olimpiyat Komiteleri ve sponsorlar gibi yeni finansal kaynakların devreye girebildiği ortaya konmuştur. Yine ailelerin emekliliğe yaklaşan sporculara, kariyerlerini sonlandırmadan önce finansal olarak yardım edebileceği ifade edilmiştir (Wylleman vd., 2013).

Modelin bir diğer önemli bileşeni, yasal düzeydir. Bu son düzey, sporcuların gençlikten yetişkinliğe kadar sahip oldukları yasal hak ve görevlere odaklanmayı temsil eder (Wylleman, 2019). Yasal düzey sporcuların öğrenci olma statüsünden faydalanarak onların spor kariyerlerini kolaylaştırabilecek çeşitli koşullara ve imkanlara sahip olmalarını içerir.

Yaş	10	15	20	25	30	35
	Gelişim		Elit Seviye		Kariyer Sonrası	
Sportif Gelişim	Başlangıç	Gelişme	Uzmanlık		Ayrılma/Bırakma	
Psikolojik Gelişim	Okul Çağı Çocukluk Dönemi	Puberte	Ergenlik/ Gençlik		Yetişkinlik	
Psikososyal Gelişim	Ebeveynler Kardeşler Akranlar	Akranlar Antrenör Ebeveynler	Partner - Yeni Kurulan Aile - Antrenör - Destek Ekibi - Takım Arkadaşları - Öğrenciler		Aile (Antrenör) Akranlar	
Akademik/ Mesleki Gelişim	İlköğretim	Ortaöğretim	(Yarı-) Profesyonel Sporcu Üniversite/Yükseköğretim		Spor Sonrası Kariyer	
Finansal Gelişim	Aile	Aile Federasyon	Federasyon Ulusal Olimpiyat Komitesi Sponsor		Aile	İşveren
Yasal Gelişim	Reşit Olmayan		Reşit			

2.1. Bütünsel spor kariyeri modeli

Kaynak: Wylleman, (2019), Karadağ, (2021).

2.3. Tükenmişlik

Tükenmişlik kavramı, ilk kez Freudenberg (1974) tarafından, Free Clinic of New York gönüllülerinin uyuşturucu bağımlıları ile çalışırken yaşadığı davranışlar bağlamında tanımlanmış olup artan enerji, motivasyon kaybı, yorgunluk ve bireyin iç kaynaklarında tükenme olarak ifade edilmiştir. Yine aynı çalışmada tükenmişliğin sözlük anlamının "enerji, güç veya kaynaklara aşırı talepte bulunarak başarısız olmak, yıpranmak veya bitkin olmak" olduğuna değinilmiştir (Freudenberg, 1974). Maslach (1976), tükenmişliği iş yaşamındaki kronik duygusal ve kişilerarası stresörlere verilen uzun süreli bir tepki türü olarak tanımlamıştır. İlerleyen dönemlerde Maslach ve Jackson (1981) tarafından tükenmişlik kavramı “bir tür insan işi yapan bireyler arasında sıklıkla ortaya çıkan bir duygusal tükenme ve alaycılık sendromu” olarak tanımlanmış olup, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissinde azalma olmak üzere 3 alt boyuttan oluştuğu ortaya konmuştur.

Tükenmişliğin ilk boyutu olan duygusal tükenme, Maslach ve Jackson (1981) tarafından, “çalışanların yoğun yorgunluk ve duygusal açıdan aşırı yıpranmış hissetmeleri” şeklinde tanımlanmıştır. Bu boyut, bireyin taleplerin yarattığı strese karşı verdiği ilk tepkiyi temsil eder ve bu nedenle tükenmişlik kavramının en temel unsuru olarak görülmektedir (Maslach ve Jackson, 1981). İkinci alt boyut olan duyarsızlaşma” hizmet sunulan kişilere yönelik uzak, katı ve hatta insancıl olmayan bir yanıt” olarak ifade edilmiştir (Maslach ve Jackson, 1981).

Kişisel başarı hissinde azalma boyutu ise bireyin iş performansını yeterince etkili bulmaması ve bu durumun yarattığı yetersizlik hissiyle ilişkilidir (Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001).

2.3.1. Spor Tükenmişliği

Tükenmişlik kavramı farklı bağlamlarda ele alınmasının yanı sıra egzersiz ve spor bağlamında da tartışılmıştır. Smith (1986), bireylerin iş stres kaynaklarına verdikleri tepkilere benzer şekilde, sporcu tükenmişliğini de antrenman ve yarışmaya bağlı stresin bir sonucu olarak değerlendirmiştir. Raedeke ve Smith (2001) ise spor tükenmişliğini, bir aktiviteye uzun süreli ve yoğun katılımın neden olduğu fiziksel ve psikolojik bir yük olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda çok boyutlu psikolojik bir sendrom olarak ifade edilen egzersiz ve spor ortamında ki tükenmişlik kavramı (a) fiziksel/ duygusal tükenme, (b) başarı duygusunun azalması ve (c) spor bağlamında duyarsızlaşma olmak üzere üç alt boyutta karakterize edilmiştir (Raedeke ve Smith, 2001).

Bu üç bağlamda tanımlanan spor tükenmişliğinin en temel bileşeni olarak kabul edilen fiziksel ve duygusal tükenme, yarışmalarda sporcuların sahip olduğu fiziksel ve duygusal kaynakların tükenmesi olarak açıklanmaktadır. Bir diğer boyut olan başarı duygusunun azalması ise sporcunun yeteneklerini olumsuz olarak değerlendirerek spordaki başarısının düşmesi olarak tanımlanmaktadır. Tükenmişliğin son boyutu olarak karakterize edilen spor bağlamında duyarsızlaşma, spor katılımında isteksizleşme ve alaycı davranma olarak tanımlanmaktadır (Gustafsson, DeFreese ve Madigan, 2017).

2.3.2. Okul Tükenmişliği

İş, spor gibi farklı bağlamlarda ele alınan tükenmişlik kavramı son yıllarda okul bağlamında da ele alınmıştır. Modern eğitim sisteminde öğrencilerinin karşılaştığı zorluklar, çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunlarla baş etmeye çalışmanın sonuçlarından biri olabilecek olan okul tükenmişliği, öğrencilerin eğitim ve okul yaşamındaki “yoğun” talepler nedeniyle tükenmişlik sendromu yaşaması durumu olarak tanımlanmaktadır (McCarthy, Pretty ve Catano, 1990; Yang ve Farn, 2005). Vasalampi, Salmela-Aro ve Nurmi (2009) tarafından genel olarak öğrencilerin akademik açıdan yaşadığı tükenmişlik hissi olarak tanımlanan okul tükenmişliği; aynı yıllarda Salmela-Aro, Kiuru, Leskinen ve Nurmi (2009) tarafından, okul talepleri

nedeniyle tükenme, okula karşı alaycı ve kopuk tutumlar ve öğrenci olarak yetersizlik duygularının oluşması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalardan farklı olarak ilgili alan yazında stresle ilişkili tanımlarda mevcuttur. Örneğin Nedim Bal ve Kaya (2017) öğrencilerin eğitim ve okulun yoğun talepleri nedeniyle maruz kaldıkları aşırı stresin bir sonucu olarak gelişen tükenmişlik sendromu şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir tanıma göre ise öğrencinin okul ve eğitim yaşantılarıyla ilgili yaşadığı tükenme, okula karşı duyarsızlaşma ve kişisel yetersizlik duygularına neden olan stres tepkisidir (Salmela-Aro ve Read, 2017).

2.3.3. Tükenmişlik Modelleri

Spor, bireyin hem fiziksel hem de psikolojik sınırlarını zorladığı, mücadele ruhunu ve kazanma arzusunu içinde barındıran dinamik bir süreçtir. Bu özellikleriyle, tükenmişlik olgusu egzersiz ve spor psikolojisi alanında dikkat çeken bir araştırma konusu haline gelmiştir.

Tükenmişliği daha iyi kavrayabilmek adına, alan yazında çeşitli spor tükenmişlik modelleri geliştirilmiştir. Bilişsel-Duygusal Stres Modeli 1986 yılında Smith tarafından ortaya konan stres kaynaklı bir model olup aynı zamanda da alan yazında en çok kabul gören modeldir. Smith'in (1986) dairesel ve sürekli bir süreç olarak tanımladığı modele göre tükenmişlik, dört aşamada gelişmektedir: durumsal talepler (yoğun baskı ve yükümlülükler), bilişsel değerlendirme (bireyin yeteneklerini temel alarak yaptığı analiz), fizyolojik ve davranışsal tepkiler (yetkinlik ile beklentilerin uyuşmadığı durumlarda ortaya çıkan fiziksel ve psikolojik tepkiler). Bu sürecin, aynı zamanda kişisel özellikler ve motivasyonel unsurlar tarafından şekillendiği öne sürülmektedir (Gustafsson vd., 2018). Silva (1990), tükenmişlik olgusunu fiziksel faktörler üzerinden ele alan Olumsuz Antrenman Stres Yanıt Modeli'ni geliştirmiştir. Bu model, aşırı antrenman yükünün sonucu olarak tükenmişliğin ortaya çıkabileceğini ve bu sürecin hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabileceğini öne sürmektedir. Eğer sporcu, antrenman yüküne olumlu bir adaptasyon geliştirirse performans artışı sağlanarak hedeflere ulaşılabilir. Ancak, adaptasyonun olumsuz yönde gerçekleşmesi durumunda tükenmişlik ve sporu bırakma gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Gustafsson vd., 2018).

Smith (1986) ve Silva'nın (1990) stres odaklı modellerinin aksine Coakley (1992) stres olgusunun sadece bir belirti olduğunu ileri sürerek daha sosyolojik bir model olarak Tek Boyutlu Kimlik Gelişimi ve Dış Kontrol Modeli'ni ortaya

koymuştur. Coakley'nin modeli tüklenmişliğin köklerinin yüksek performanslı sporun sosyal organizasyonuna dayandığını göstermektedir; bu kökler ise kimlik ve kontrol sorunlarına bağlıdır (Coakley, 1992). Tüklenmişliğin stresle ve sosyolojik unsurlarla ele alınmasının yanı sıra tüklenmişliği spora bağlılık boyutuyla ilişkili olarak ele alan araştırmacılar da mevcuttur.

"Raedeke (1997) tarafından önerilen bağlılık modelinde, "stres yaşayan tüm sporcuların tüklenmişlik yaşamayacağı" varsayımı altında, stres perspektifindeki sınırlamalardan bahsedildi ve bağlılık, tüklenmişlik geliştirme sürecinde önemli bir faktör olarak sunuldu. " (Choi, Jeong ve Kim, 2020, s.2). Bağlılık ve Tuzak Kuramı, ilk kez Schmidt ve Stein (1991) tarafından geliştirilmiş olup bu kuramda tüklenmişlik, olgusu spora bağlılık kapsamında ortaya konmuştur. Schmidt ve Stein'in (1991) bu kuramı üzerine yapılan araştırmalar, bağlılığın niteliğinin sporcuların genel refahı, motivasyonu ve başarıları üzerinde belirgin etkiler yarattığını göstermiştir. Özellikle de adolesan sporcuların psikolojik iyilik hallerini ve tüklenmişlik düzeylerini inceleyen çalışmalar, pozitif bağlılığın bireylerin hem akademik hem de sportif başarılarıyla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Vallerand vd., 2003; Raedeke, 1997).

Son olarak, Gustafsson, Kenttä ve Hassmén (2011) tarafından önceki modellerin bütünleşmesiyle Sporcu Tüklenmiřlik Bütünleřik Modeli geliştirilmiştir. Bu model, tüklenmişlik sürecinin öncüller (ör. aşırı antrenman, okul talepleri), erken belirtiler (ör. duygu durum bozuklukları, motivasyon kaybı) ve sonuçlar (ör. fiziksel ve duygusal tüklenme, spora karşı duyarsızlaşma, sporu bırakma) üzerinden ele alınarak daha iyi anlaşılabileceğini öne sürmektedir. Ayrıca model, tüklenmişlik sürecinde tuzak kuramı, kişilik özellikleri, başa çıkma becerileri ve sosyal çevre gibi faktörlerin etkili olduğunu vurgulamaktadır (Gustafsson vd., 2011).

2.4. Tutkunluk

Sporcu, sanatçı ve daha pek çok farklı alandan insanlar kendilerini geliştirmek ve koydukları hedeflere ulaşmak adına yoğun çaba ve adanmişlık gerektiren uzun soluklu çalışma süreçlerine girerler. Fazlasıyla zaman ve emek harcanması gereken bu süreçlerde, teknik ve fizyolojik unsurlar hedefe ulaşmakta tek başına yeterli olmayıp psikolojik faktörlerin de ele alınması gerekmektedir. Vallerand vd. (2003) yaptıkları çalışmada tutkunluk kavramının motivasyonu besleyip, refahı artırabileceği ve günlük hayatta anlam sağlayabileceğini savunurken bununla birlikte, olumsuz duygular

uyandırıp dengeli ve başarılı bir hayat sürmeyi de engelleyebileceğini savunmuşlardır. Bu bağlamda tutkunluk kavramı pozitif psikolojide yer alan, duygu ve davranışları etkilemesi sebebiyle spor bağlamında da ele alınması gereken önemli psikolojik faktörlerden birisidir. Alan yazında en sık kullanılan tutkunluk tanımı iki boyutlu tutkunluk modelini geliştiren Vallerand vd. (2003) tarafından yapılmıştır. Vallerand ve diğerleri (Vallerand, Houliort ve Fores, 2003; Vallerand, 2012) tutkunluğu "insanların hoşlandıkları (hatta sevdikleri), önemli buldukları ve zaman ve enerji harcadıkları bir faaliyete yönelik güçlü bir eğilim" olarak tanımlamaktadır (Vallerand vd., 2003). Gustafsson, Hassmén ve Hassmén (2011) ise, ilk tanım ile benzer şekilde tutkunluğu bireylerin zevk aldıkları, önemli gördükleri ve zaman ve enerji harcadıkları bir faaliyete yönelik güçlü bir eğilim olarak tanımlamışlardır.

2.4.1. Tutkunluk Modeli

2.4.1.1. İki Boyutlu Tutkunluk Modeli

Vallerand vd. (2003), davranışsal düzenlemelerin içselleştirilmesinin hangi bağlamda gerçekleştiğine bağlı olarak, insanların faaliyetlerini daha özerk sebeplerle ya da daha kontrollü sebeplerle değerlendireceklerini ve bu sürecin sonucunda da daha uyumlu veya daha takıntılı bir tutkunluk geliştireceklerini savunmuştur. Bu bağlamda Vallerand vd. (2003), gerçekleştirilen aktivitenin içselleştirilme sürecine göre uyumlu ve takıntılı tutkunluk olmak üzere tutkunluğun iki boyutu olduğunu ileri sürmüştür. İki boyutlu tutkunluk modeline göre, uyumlu tutkunluğun davranışsal düzenlemelerin özerk bir içselleştirilmesinden kaynaklandığı varsayılmaktadır (Mageau vd., 2009; Ryan ve Deci, 2017). Uyumlu tutkunluk kişinin aktiviteye özgürce bir irade ve kişisel onayla katıldığı anlamına gelmektedir (Ryan ve Deci, 2017). Bu tutkunluk aktiviteye bilinçli bir katılım gerektirir (Vallerand vd., 2003). Böylece, o aktiviteyle güçlü bir şekilde özdeşleşmenin kendi seçimleri olduğunu algırlar ve aktiviteye katılım için hiçbir dış baskı hissetmezler (Martin ve Horn, 2013). Yine bu tutkunluk boyutunda aktiviteye katılım esnektir (Chichekian ve Vallerand, 2022). Dolayısıyla uyumlu tutkunluğa sahip bireylerin tutkun oldukları aktiviteler yaşamlarındaki diğer alanlarla uyum içerisinde. Diğer yandan takıntılı tutkunluğun (Vallerand vd., 2003), tutkunluk duyulan aktivitenin kimlikte kontrollü bir şekilde içselleştirilmesinden kaynaklandığı varsayılmaktadır. Uyumlu tutkunluğun aksine takıntılı tutkunluk, kişinin içsel veya dışsal olabilecek birtakım zorlanmalar sonucunda aktiviteye

katılımda mecburiyet hissine kapıldığı anlamına gelir. Böylece, aktivite tarafından kontrol ediliyormuş gibi hissederler ve tutkunluk duydukları aktiviteye oldukça katı bir ısrarla katılım gösterirler (Vallerand ve Paquette, 2024). Takıntılı tutkunluğa sahip bireylerin tutku duyduğu aktivite, kişilerin kimliğinde orantısız bir bölümü tüketmekle birlikte hayatlarının diğer alanları ile çatışmalara yol açmaktadır (Martin ve Horn, 2013).

2.5. Sportif (Atletik) Kimlik

Kimlik kazanımı kişilerin içinde oldukları çevrenin yapısı ile direkt olarak alakalıdır (Çetinkaya, Yetim, Çalışkan ve Yıldırım, 2010). Spor, kişilerin uzun süreli içinde oldukları çevre sebebiyle birçok birey için sadece fiziksel bir aktivite olmanın ötesinde, aynı zamanda kişisel kimliklerini oluşturan temel bir yapı taşıdır ve sportif katılımlar bireylerin kimliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Sportif kimlik, bir kişinin yaşamdaki diğer katılımlara veya aktivitelere göre spora özel olarak dikkat gösterme derecesini ifade eden bir kavramdır (Brewer, Van Raalte ve Linder, 1991). Bireyin fiziksel yeteneklerini, sporla ilgili başarılarını ve bu spor çevresindeki statüsünü içselleştirmesi ile şekillenir.

Sportif kimlik, sporcuların yaşamında önemli bir rol oynar; çünkü sporcular, performansları ve spor başarıları üzerinden değerlendirildikleri için kendilerine yükledikleri değer büyük ölçüde sporcu kimlikleriyle bağlantılıdır. Sportif kimliğin aynı zamanda sporcunun başa çıkma stratejilerini, davranışlarını ve karar verme süreçlerini etkilediği bilinmektedir (Horton ve Mack, 2000). Brewer vd. (1993), güçlü atletik kimliğin olumlu etkileri olsa da spor sonrası için duygusal zorluklara karşı savunmasızlık yaratabileceğini belirtmişlerdir. Yani sportif kimliğin yüksek düzeyde oluşu yalnızca olumlu etkiler ile ilişkilendirilmemelidir. Sportif kimliğin yüksek olmasının bireylerin kariyerinde hem olumlu ve hem de olumsuz etkileri olabilir. Yüksek sportif kimlik düzeyleri bir yandan kişinin sporla özdeşleşmesini ve dolayısıyla hedef odaklı ilerleyişlerini destekleyebilirken, diğer yandan olası sakatlık ya da spor kariyerini sonlandırma gibi beklenmedik durumlarda psikolojik zorluklar oluşturabilir. Bu bağlamda sportif kimlik, spor psikolojisinde ele alınması gereken önemli ve kritik kavramlardan biridir. Brewer, Van Raalte ve Linder (1993), sportif kimliği, “bireyin çok boyutlu bir benlik kavramı çerçevesinde sporcu rolüyle

özdeşleşme seviyesi” olarak tanımlamaktadır (Brewer vd., 1993). Diğer çalışmalarda sportif kimlik, bireyin kendisini sporcu rolleri ile tanımlaması ve sınırlaması olarak tanımlanmıştır (Brewer ve Cornelius, 2001; Li ve Andersen, 2008). Bir başka tanım ise “atletik kimlik, bir bireyin bir sporcunun rolüyle ne kadar güçlü bir şekilde özdeşleştiğini” ifade ettiği belirtilmektedir (Brewer, Van Raalte, Cornelius ve Pans.,2022).

2.6. Sporda Çift (İkili) Kariyer ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Araştırmanın bu bölümünde spor psikolojisi alan yazınında yer alan çoğunlukla öğrenci-sporcuların sporda çift kariyer deneyimlerini içeren çalışmalar özetlenmiş ve mevcut çalışmaların bulgularına yer verilmiştir.

2.6.1. Çift Kariyerin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Çalışmalar

Çift kariyer süreci, özellikle öğrenci-sporcular açısından çeşitli zorlukları ve fırsatları içeren oldukça karmaşık bir yapıdır (Stambulova ve Wylleman, 2019). Bu kapsamda özellikle alan yazında spordaki yaygın cinsiyet hiyerarşisi ve toplumsal beklentiler nedeniyle kadın sporcuların ekstra olarak farklı talepler ve zorluklarla mücadele etmesi gerektiğini savunan pek çok araştırma mevcuttur (Halbert, 1997; Kavoura, Ryba ve Chroni 2015; Kavoura Kokkonen, Chroni ve Ryba, 2018). Bu karmaşık yapısı ve zorlukları sebebiyle öğrenci-sporcuların cinsiyetlerinin bu süreci nasıl deneyimlediklerini belirlemede etkili bir değişken olduğunu ortaya koymak adına pek çok araştırmacı tarafından çift kariyer ve cinsiyet ilişkisi ele alınmıştır.

Yapılan pek çok araştırma, kadın sporcuların öğrenci kimliklerine ve beraberinde çift kariyer hedeflerine yönelik motivasyonlarının erkek sporculara kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, genç kadın sporcular, akademik başarılarına daha fazla önem verip spor kariyerlerinden fedakârlık yapma eğiliminde olabilirken, erkek sporcular ise genellikle spora daha fazla odaklanarak akademik hedeflerini ikinci planda bırakabilmektedirler (Cosh ve Tully, 2014). Bir diğer çalışmada Fuchs ve diğerlerinin (2016) Avrupalı 221 elit düzeyde öğrenci-sporcu ile yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere göre akademik kariyerleri üzerine daha fazla çabalama eğiliminde oldukları ortaya konmuştur. Tekavc, Wylleman ve Ceciç Erpiç (2015), basketbol branşı özelinde çift kariyer süreçlerini inceledikleri çalışmada

kadın sporcuların erkek sporculardan farklı olarak yüksek öğrenim düzeylerinde çift kariyer sürecini tercih ettiği veya süreci buna yönelik planladıkları ortaya konmuştur. Hentbol (Ekengren vd., 2019) ve futbol (Harrison, Vickers, Fletcher ve Taylor, 2020) gibi farklı branşlara odaklanan çalışmalarda da bu bulguları destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmaların tam aksine De Subijana, Barriopedro ve Sanz (2015) tarafından yüksek öğrenimde eğitim gören bireysel ve takım sporuyla uğraşan 63 elit öğrenci-sporcuyla yapılan çalışmada çift kariyer motivasyonunun cinsiyet faktöründen etkilenmediği ortaya konmuştur. Bu çalışmaya ek olarak Karadağ (2021) adolesan sporculardaki çift kariyer yetkinliklerini belirlemek amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Yaşları 13 ila 22 yaş aralığında değişen lise ve üniversite düzeyindeki 221 öğrenci-sporcunun katılımıyla gerçekleştirilen bu çalışmada çift kariyer yetkinliği cinsiyet değişkenine göre değerlendirmiş olup mevcut çalışmanın bulgularına göre çift kariyer yönetiminde kız ve erkek öğrenciler için anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Bu bulgular her iki cinsiyetin de çift kariyer sürecinde benzer yetkinliklere sahip olduklarını göstermektedir.

Araştırmalar, kadın sporcuların genel olarak çift kariyer süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların, erkek sporcularınkinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin araştırmalara göre, kadın sporcular akademik sorumlulukları ile sportif başarı hedeflerini dengelemekte daha fazla stres yaşayabilmekte ve bu durum onların tükenmişlik risklerini artırabilmektedir (Ryba, Stambulova ve Wylleman, 2015). Skrubbeltrang'ın (2019) çalışması, genç kadın sporcuların sporu bırakma riskinin erkek sporculara göre daha fazla olduğunu ortaya koymuş; ayrıca kadın sporcuların çift kariyer sürecinde erkek akranlarına kıyasla daha az olumlu ve daha fazla olumsuz deneyim yaşadıklarını göstermiştir. Baron-Thiene ve Alfermann (2015) tarafından elit spor okullarına giden farklı spor dallarından adolesan sporcularla yapılan çalışmada kadın sporcuların erkek sporculardan daha fazla fiziksel yorgunluk yaşadıkları ortaya konmuştur. Ronkainen, Watkins ve Ryba'nın (2016) yetişkin 19 Finli koşucunun emeklilik öncesi deneyimleri hakkında yaptıkları çalışmada ise önceki çalışmayı destekler nitelikte kadınların daha fazla fiziksel yorgunluk bildirdiği ortaya konmuştur.

Tekavc'ın (2017) çalışmasında, bütünsel spor kariyeri modeline dayanarak Sloven kadın ve erkek sporcuların kariyerlerinin farklı aşamalarında karşılaştıkları zorluklar ele alınmıştır. Araştırmadaki bulgular kadın sporcuların yoğun antrenman programları, antrenörlerin baskıları ve dinlenme için yeterli zaman bulamamaları gibi

zorlukların eğitim hayatıyla birleştğinde önemli bir yük oluşturduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, kadın sporcuların erkeklere kıyasla daha düşük öz güven seviyelerine sahip oldukları ve daha yüksek stres algıladıkları ifade edilmiştir. Saarinen, Phipps ve Bjørndal (2024), Norveç spor okullarında yaşları 12 ila 14 aralığında değişen ve pek çok farklı branşla uğraşan 642 öğrenci-sporcu ile yaptıkları çalışmada kadın öğrenci-sporcuların, sporla ilgili yaşadıkları psikolojik sıkıntı düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Çift kariyer kavramı cinsiyetle olduğu gibi öğrenci-sporcuların tercih ettikleri spor türü ve sportif kariyerleri ile de yakından ilişkili bir kavramdır. Özellikle spor türleri arasında farklı fiziksel, zihinsel ve zaman yönetimi gereksinimlerinin bulunması sebebiyle alan yazında spor türü ve çift kariyer süreçleri birlikte ele alınan konular arasındadır. Örneğin Baron-Thiene ve Alfermann (2015) çift kariyer süreçlerinin getirilerini spor türlerine göre ele aldıkları boylamsal bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. 15 ila 19 yaş aralığında 125 sporcu ile gerçekleştirilen bu çalışmada bireysel sporcuların takım sporcularına kıyasla sporu bırakma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada antrenman tesislerine duyulan ihtiyaç sebebiyle sporu bırakanların çoğunlukla kış sporları yapan sporcular oldukları ortaya konmuştur. Aynı yıllarda De Subijana, Barriopedro ve Sanz (2015) tarafından yüksek öğrenimde eğitim gören bireysel ve takım sporuyla uğraşan 63 elit öğrenci-sporcuyla yapılan çalışmada çift kariyer motivasyonunun spor türüne göre farklılaştığı bulunmuştur. Bireysel sporcuların hem akademik motivasyon düzeylerinin hem de atletik kariyer motivasyon düzeylerinin takım sporcularına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. López De Subijana, Ramos, Garcia ve Chamorro (2020) sporu bırakmış olan 410 eski sporcuyla spor kariyeri ile emeklilik durumunu karşılaştırmak amacıyla yaptıkları çalışmada takım sporcularının spor kariyerlerinin bireysel sporculara kıyasla daha uzun olduğu ortaya konmuştur. Aynı çalışmadaki diğer bulgular ise takım sporuyla ilgilenen sporcuların emekliliğe geçiş planlamalarını daha sıkı yaptıkları ve buna bağlı olarak da çift kariyer sürecinin yönetiminde daha iyi oldukları yönündedir. Yakın zamanda da konuyu elen çalışmalarda mevcuttur. Örneğin; Karadağ (2021) tarafından, farklı spor branşlarıyla uğraşan adolesan öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin belirleyicilerini incelediği çalışmada sporcuların spor deneyimine göre çift kariyer yetkinliklerinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Saarinen, Phipps ve Bjørndal (2024) ergen öğrenci-sporcular arasında spor ve okul tükenmişliği, düşük benlik saygısı ve

psikolojik sıkıntı düzeylerini incelemek amacıyla Norveç spor okullarında farklı branşlarla uğraşan 642 öğrenci-sporcu ile yaptıkları çalışmada bireysel sporcuların takım sporcularına kıyasla daha yüksek düzeyde psikolojik sıkıntı bildirdikleri ortaya konmuştur.

2.6.2. Çift kariyer ve Tükenmişlik ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Adolesan dönem, bireylerin hem akademik hem de sportif alanlarda yoğun çaba sarf ettikleri, aynı zamanda da kimlik gelişimlerinin hızlandığı kritik bir evre olarak kabul edilir ve öğrenci-sporcularda tükenmişlik kavramı, bu zorluklar arasında öne çıkmaktadır. Stambulova ve diğerleri (2015), çift kariyer sürecindeki sporcuların karşı karşıya kaldıkları dengeyi sağlama çabalarının tükenmişlik riskini artırabileceğini ifade etmişlerdir (Linnér, Stambulova ve Ziegert, 2021). Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde alan yazında öğrenci-sporcuların tükenmişlik düzeylerini inceleyen çalışmalar özetlenecektir. Örneğin tükenmişliğin gelişimsel yörüngesini incelemek amacıyla Moen, Myhre, Sandbakk ve Moen (2016) tarafından yaşları 17 ile 20 arasında değişen Norveç'te okuyan liseli öğrenci sporcularla bir çalışma yürütülmüştür. Elit sporlar için uzmanlaşmış okullarda okuyan bu sporcular, haftanın her günü okul eğitimine girdikleri ve okul sonraları sporlarını yaptıkları bir düzene sahiptiler. Farklı psikolojik değişkenlerin sporcu tükenmişliği üzerine etkilerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre kadınların erkeklerden daha yüksek oranda tükenmişlik seviyeleri gösterdiği ortaya konmuştur. Harris ve Watson'ın (2014) genç sporcularda tükenmişlik düzeylerini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği 7 ile 17 yaş arasındaki yüzücülerle yaptıkları çalışmada sporcular üç farklı gelişimsel dönemde incelenmiştir. Daha genç (7-10 yaş arası), daha yaşlı (11-14 yaş arası) ve lise (15-17 yaş arası) dönemi olmak üzere değerlendirme yapılmış olup lise dönemindeki öğrenci-sporcuların diğer dönemdeki gruplara kıyasla daha yüksek düzeyde tükenmişlik bildirdikleri ortaya konmuştur. Bunlara ek olarak aynı çalışmada lise dönemindeki sporcular küçüklere kıyasla daha fazla azalmış başarı hissi bildirmişlerdir.

Isoard-Gauthieu, Guillet-Descas, Gaudreau ve Chanal (2015), eğitim ve spor kariyerlerini birlikte yürütmelerine olanak sağlayan okullarda öğrenim gören 895 lise düzeyindeki hentbolcunun katılımıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma, hentbol oyuncusu olan öğrenci-sporcuların tükenmişlik algılarının gelişim sürecini

tahmin etmeyi amaçlamıştır. Bulgular, oyuncuların tükenmişlik seviyelerinin ergenliğin erken yıllarında en yüksek düzeye ulaştığını ve ergenlikten yetişkinliğe geçiş sırasında kademeli olarak azaldığını ortaya koymuştur. Adolesan sporcuların tükenmişlik süreçlerini detaylı şekilde ele alan bu çalışmada, çift kariyer sürecindeki öğrenci-sporcuların ergenlik yıllarında başarı duygularındaki azalma eğiliminin yaş ilerledikçe azaldığı görülmüştür. Ayrıca, duygusal ve fiziksel tükenmişlik seviyelerinin 14 ila 16 yaş arasında sabit kaldığı, ancak yaş ilerledikçe (16 ila 19 yaş aralığında) bu tükenmişlik seviyelerinde azalma yaşandığı tespit edilmiştir (Isoard-Gauthieu, Guillet-Descas, Gaudreau ve Chanal, 2015). Bu durum sporcuların yaşları ilerledikçe çift kariyer süreçlerinde hem akademik hem de sportif sorumlulukları arasındaki dengeyi bulduğunu ortaya koymaktadır. Ek olarak çift kariyer sürecinin zorluklarının erken ergenlikte (ortalama 12-14 yaş aralığı) daha yoğun olarak hissedildiğini; ergenlikten yetişkinliğe doğru geçişte ise (ortalama 16 ila 19 yaş aralığı) süreci daha iyi yönetebildiklerini ortaya koymaktadır.

Çift kariyer sürecine erken yaşlarda sporda özelleşmenin spor tükenmişliği üzerinde etkisi olacağı varsayılarak alan yazında konuyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Örneğin Fraser-Thomas, Coté ve Deakin (2008) tarafından, yaşları 13 ila 18 arasında değişen 25 aktif ve 25 sporu terk eden ergen yüzücüyle fiziksel ve psikososyal faktörlere odaklanarak gelişimsel bir bakış açısıyla spor terkini ve uzun vadeli katılımı incelenen bu çalışmada 12 yaşından önce sporda uzmanlaşmanın artan tükenmişlik seviyeleriyle ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmanın bulguları, öğrenci-sporcuların erken yaşta özelleşmesinin, erken yaşta başlayan spor odaklı bir yaşamın çift kariyer sürecinde spor tükenmişliği belirtilerini arttıracaklarını ortaya koymuştur. Aksine Giusti ve diğerleri (2022), öğrenci-sporcuların tükenmişlik seviyelerini farklı değişkenlere göre incelemek amacıyla toplamda 267 üniversiteli öğrenci-sporcunun katılımıyla gerçekleştirdikleri mevcut çalışmada uzmanlaşma yılları ele alınmış olup; 15 yaşından önce uzmanlaşmış sporcularda, 16 yaş veya daha sonraki yaşlarda uzmanlaşmış sporculardan daha yüksek ya da önemli ölçüde tükenmişlik seviyeleri ortaya konmamıştır (Giusti vd., 2022). Kısaca bu çalışmada 15 yaşından önce uzmanlaşan sporcuların tükenmişlik semptomları yaşama olasılıklarının önemli ölçüde daha fazla veya daha az olmadığı ifade edilmiştir. Mevcut çalışma özelleşme yılının çift kariyer sahibi öğrenci-sporcularda tükenmişliğin bir yordayıcısı olmadığını ortaya koymuştur.

Alan yazında çift kariyer bağlamında hem spor hem de okul tükenmişliğini eş zamanlı olarak ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Sorkilla, Aunola ve Ryba (2017) spor ve eğitim kariyerinin sürekli etkileşim içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Yine aynı çalışmada, stresin bağlamına özel olduğunu ve akademik alanda yaşanan tükenmişlik ile spor tükenmişliği arasında doğrudan bir bağlantı olmadığı tespit edilmiştir. Saarinen, Ryba, Kavoura ve Aunola (2023) tarafından sporda cinsiyet hiyerarşilerinin incelendiği bir çalışmada, kız öğrenci-sporcuların erkeklere kıyasla sporda tükenmişlik semptomları yaşamaya daha yatkın olabileceğini, bunun sebebinin ise kız öğrencilerin yoğunlukla sadece sporda değil eş zamanlı olarak okulda da başarılı olma beklentileriyle karşı karşıya oldukları ortaya konmuştur. Saarinen, Phipps ve Bjørndal (2024) Norveç'teki alt ortaokullardan 12 ila 14 yaş aralığındaki öğrenci-sporculardan oluşan bir örnekleme cinsiyet, sınıf ve spor türü ile öğrenci-sporcularda okul tükenmişliği ve spor tükenmişliğini değerlendirmek üzere bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın bulgularına göre kadınların sporda yüksek düzeyde tükenmişlik ve psikolojik sıkıntı bildirme olasılığı erkeklere göre daha yüksekti. Yine aynı çalışmada daha büyük öğrenci-sporcuların şiddetli olarak okulla ve sporla ilgili tükenmişlik bildirme olasılığının da daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Çift kariyer ve tükenmişlik ilişkisinde atletik kimliğin aracılık rolünün ve yordayıcılığının incelendiği araştırmalar mevcuttur. Örneğin Black ve Smith (2007) Coakley'in ergenler arasındaki sporcu tükenmişliğine ilişkin bakış açısını incelemek adına yaşları 13 ila 22 arasında değişen 182 yüzücünün katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmada daha ayrıcalıklı kimliklere sahip olanların, tükenmişliğin başarı ve değer kaybı boyutlarında daha düşük düzeyler bildirdikleri ortaya konmuştur. Martin ve Horn'un (2013) bir kulüp takımının üyesi olan 186 liseli ergen kadın sporcuyla yaptığı bir diğer çalışmada, atletik kimliğin tükenmişlik düzeylerinin önemli yordayıcılarından olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada sporcu kimliği alt ölçeklerinden sosyal kimlik ve olumsuz duygulanımın tükenmişliğe olumlu katkıları olduğu bulunmuştur. Chang, Wu, Kuo ve Chen (2018) atletik performans ve beden eğitimi bölümünden seçilen Tayvanlı üniversite öğrencisi sporcularla yaptıkları boylamsal bir çalışmada, sporcu tükenmişliğinin gelişiminde atletik kimliğin rolünü belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmada yaşları 18 ile 25 yaş aralığında değişen 132 öğrenci-sporcunun duygusal tükenme düzeylerindeki değişikliklerden atletik kimliğin sorumlu olduğu ortaya konmuştur. Aynı çalışmada düşük psikolojik esneklik ve atletik

kimliğin zaman içinde duygusal tükenme gelişiminin artışında kritik bir rol oynadığı ve bu ilişkide ki önemli birer değişken oldukları öne çıkmaktadır. Bu çalışmaların tam aksine Verkooijen, van Hove ve Dik (2012) Hollandalı adolesan sporcularla yaptıkları bir çalışmada ise sporcu kimliği ile tükenmişlik arasında bir ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde Daniels'in (2019) 60 üniversiteli sporcuyla yaptığı çalışmada da sporcu kimliği ve tükenmişlik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

2.6.3. Çift Kariyer ve Atletik Kimlik ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Atletik kimlik, sporcunun motivasyonunu, bağlılığını ve kariyer planlamasını etkileyerek çift kariyer sürecini şekillendirebilir. Bu bağlamda alan yazında kişinin yaşamdaki diğer katılımlara veya aktivitelere göre spora özel olarak dikkat gösterme derecesini ifade eden atletik kimlik (Brewer, Van Raalte ve Linder, 1991), çift kariyer süreci içerisinde ele alınan konular arasında olmasına karşın mevcut çalışmalar sınırlıdır.

Atletik kimliğin akademik seçimler ve akademik performans üzerinde etkisi olabileceğini savunarak ilgili konu hakkında çalışmalar yapan araştırmacılar mevcuttur. Örneğin NCAA kurumlarındaki üniversiteli öğrenci-sporcuların ana dal seçimleri üzerine etkisini doğrudan inceleyen Foster ve Huml (2017), yaptıkları çalışmada yüksek atletik kimliğe sahip olan öğrenci-sporcuların, akademik hedeflerinden ziyade spor kariyerlerini önceliklendirdiğini ve çoğunlukla spor aktiviteleri ile akademik sorumluluklar arasında denge kurmayı kolaylaştıran bölümleri tercih ettikleri ortaya konmuştur. Yüksek atletik kimliğin çift kariyer planlamasında zorluklara yol açabileceğini vurgulayan bu çalışmanın bulguları, atletik kimliğin sadece spor kariyeri üzerinde değil; eğitim ve meslek seçimleri üzerinde de etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

Yukhymenko-Lescroart (2018), 9 farklı NCAA Bölüm I kurumundan 1151 öğrenci-sporcu ile gerçekleştirdiği kapsamlı bir çalışmada, kimliğin spor davranışını doğrudan ve başarı hedefleri aracılığıyla dolaylı olarak nasıl etkilediğini incelemiştir. Çalışmada, öğrenci-sporcuların akademik ve atletik bağlamlarda yaşadıkları deneyimler, elde ettikleri başarılar ve gelişim süreçleri ele alınmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre atletik kimliğin akademik performansı olumsuz yönde etkilediği ortaya konmuştur. Yukhymenko-Lescroart'ın (2022) ilerleyen yıllarda yaptığı bir başka çalışmada güçlü bir atletik kimliğe sahip olan öğrenci-sporcuların daha düşük

düzeyde akademik başarı bildirdiği ortaya konmuştur. Aynı çalışmadan elde edilen bulgular güçlü atletik kimliğin akademik performans yönünden de zararlı olduğunu, güçlü atletik kimliğin düşük atletik performansla ilişkili olduğunu göstermiştir. Kısaca bu çalışmaların bulgularına göre spor katılımıyla yüksek düzeyde özdeşleşmek akademik yönden olumsuz sonuçlara yol açmaktadır.

Atletik kimlik ve çift kariyer ile ilgili yapılan araştırmalarda mevcut kavramları yaşam doyumu, yaşam tatmini veya psikolojik iyi oluş gibi pozitif kavramlarla da ele alan çalışmalar mevcuttur. Örneğin Elasky (2006), öğrenci-sporcuların spor kimlikleri ile yaşam tatminleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma yürütmüşlerdir. Yaşları 18 ile 23 aralığında değişen 254 kadın ve erkek öğrenci-sporcunun katılımıyla yaptıkları çalışmada atletik kimliğin çok daha fazla iç ve dış etkenden etkilenmesine rağmen yaşam tatminiyle pozitif yönlü bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Aynı yıllarda benzer konuyu farklı bir örneklemede ele alan Groff ve Zabriskie (2006), engelli öğrenci- sporcuların güçlü bir atletik kimliğe sahip olmasının, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşları üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini ortaya koymuştur. Ancak bu olumlu etkilerin ise spordaki başarı ve başarısızlık durumuna göre değişkenlik gösterebileceği belirtilmiştir. Williams'ın (2007) üniversiteli öğrenci-sporcularda atletik kimlik, spor bağlılığı, sporda geçirilen zaman, sosyal destek, yaşam doyumu ve bütünsel iyilik halinin incelediği çalışmanın sonucunda, sporcu kimliği ve yaşam tatmininin arasında bağlantı olduğu ortaya konmuştur.

Sporda çift kariyerin etkileyeceği alanlardan birisi de açıkça saha performansıdır. Saha performansı ise doğrudan atletik kimlikle ilişkilidir. Sporda çift kariyerde refah ve performans seviyelerinde akademik ve atletik kimliklerin rolünü inceleyen bir çalışma yürütülmüştür. Van Rens, Ashley ve Steele'nin (2019) yaptığı bu çalışmada Avusturalya'da bir üniversitede okuyan ve farklı branşlarla uğraşan 86 öğrenci-sporcuların verileri kullanılmıştır. Van Rens ve diğerlerinin (2019) çalışmasında, yüksek performans sergileyen çift kariyerli sporcuların güçlü bir atletik kimlik geliştirdiği ve bunun saha performanslarını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Buna ek olarak aynı araştırmada, atletik kimliğin akademik ya da mesleki kimliklerle doğrudan bir bağlantısı olmamasına rağmen; bu kimliklerin her birinin sporcuların performansını desteklediği ifade edilmiştir.

Çift kariyerli sporcularla yapılan bir çalışmada Cartigny, Fletcher, Coupland ve Bandelow (2021), 12 farklı ülkeden 747 çift kariyerli sporcu üzerinde bir anket gerçekleştirmiştir. Katılımcıların ya yükseköğrenim görmekte ya da spor yaparken çalışmakta olduğu tespit edilmiştir. Bu anket, sporcuların kimlikleriyle ilgili bilgileri içermekte olup; spor, eğitim ve iş alanlarında özdeşleşme düzeylerini ve bu alanlarda başarılı olma yeteneklerine ilişkin öz yeterlilik inançlarını değerlendirmiştir. Araştırma, çift kariyerli sporcuları üç grupta sınıflandırmıştır: güçlü bir spor kimliğine ve yüksek öz yeterliliğe sahip olanlar, orta düzey spor kimliği ve öz yeterlilik sergileyenler ile zayıf spor kimliği ve düşük öz yeterliliğe sahip olanlar. Mevcut araştırmanın bulgularına göre hem sporla hem de eğitim ya da işle güçlü bir bağ kuran sporcuların, daha yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip olma eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak aynı çalışmada, çift kariyerli sporcular için kimlik ve öz yeterlilik geliştirilmesinin, sporda ve spor dışında diğer yaşam alanlarında genel refah ve başarı açısından önemli olduğu vurgulamaktadır.

2.6.4. Çift Kariyer ve Tutkunluk ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Vallerand ve arkadaşlarının (2003), "uyumlu tutkunluk" ve "takıntılı tutkunluk" olmak üzere iki boyutta ele aldığı tutkunluk kavramının, öğrenci-sporcular açısından hem akademik hem de sportif davranışlara etki edebileceği düşünülmeye karşın; ilgili alan yazında öğrenci-sporcuların çift kariyer süreçleri ile tutkunluk kavramını ilişkilendiren çalışmalar sınırlıdır.

Öğrenci-sporcuların tutkunluk boyutlarına göre akademik sonuçlarını ele alan bir çalışmada Yukhymenko-Lescroart (2022), atletik kimliğin ve spora yönelik tutkunluğunun akademik sonuçları doğrudan ve atletik kimlik aracılığıyla dolaylı olarak nasıl etkilediğini incelemiştir. Mevcut araştırma, 16 spor takımından 187 üniversiteli öğrenci-sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiş olup; bu çalışmanın bulgularına göre, uyumlu ve takıntılı spor tutkunluğunun her ikisi de atletik kimlik aracılığıyla dolaylı olarak akademik performansı olumsuz etkilerken, yalnızca uyumlu tutkunluğun akademik süreçte kararlılık ve devamlılık üzerinde zayıf da olsa olumlu bir etkisi olduğu gözlenmiştir.

Üniversiteli öğrenci-sporcularla sporda tutkunluğunun detaylı olarak incelendiği bir çalışmada Schellenberg, Verner-Filion, Gaudreau ve Chichekian (2024) tarafından, spora karşı uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluğun farklı kombinasyonlarının spordaki ve kişinin spor dışı hayatındaki çıktılarla ilişkili olup

olmadığını test edilmiştir. Bir sezon başı değerlendirmesi ve sezon sonu değerlendirmesini içeren bu kapsamlı çalışmada yaşları 17 ila 35 arasında değişen farklı branşlardan 298 öğrenci-sporcunun verileri kullanılmıştır. Bu çalışmanın bulguları, yüksek uyumlu tutkunluğun (düşük takıntılı tutkunluk ile) genellikle en olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu, buna karşılık yüksek takıntılı tutkunluğun (düşük uyumlu tutkunluk ile birlikte) en olumsuz sonuçlarla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Yani yüksek uyumlu tutkunluk, sporcuların performans beklentilerini aşarak performans artışı algılarını ve diğer sporculardan daha iyi performans gösterdiklerini düşünmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, bu sporcular daha fazla spor keyfi yaşamakta, olumlu duygular sergilemekte ve daha az olumsuz duygu deneyimlemektedirler. Ek olarak takıntılı tutkunluk ise daha düşük performans beklentileri ve daha fazla olumsuz duyguyla ilişkilidir. Akademik alanda, uyumlu tutkunluk daha yüksek akademik memnuniyeti öngörürken, her iki tutkunluk türü de öz-bildirime dayalı final notları üzerinde belirleyici değildir. Ayrıca sezon sonunda yaşam memnuniyeti, uyumlu tutkunluk ile pozitif ilişkili iken takıntılı tutkunluk ile negatif ilişkilidir.

2.6.5. Çift Kariyerde Tutkunluk ve Tükenmişlik ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Tutkunluk ve tükenmişlik pek çok araştırmada birlikte ele alınan kavramlar arasındadır. Örneğin Vallerand, Paquet, Philippe ve Charest (2010) tarafından, iş hayatında tutkunluğun tükenmişlik üzerine etkisinin incelendiği çalışmada tutkunluk alt boyutlarının tükenmişlikle ilişkili olduğu ve takıntılı tutkunluk sergileyen bireylerin uyumlu tutkunluk sergileyenlere kıyasla daha yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığı ortaya konmuştur. Benzer şekilde çift kariyerli öğrenci-sporcuların tutkunluk boyutlarını tükenmişlik ile ilişkilendiren çalışmalar da bulunmaktadır. İlgili alan yazındaki mevcut çalışmalar tutkunluğun, türüne bağlı olarak olumlu ya da olumsuz sonuçlara yol açabileceğini ortaya koymuştur (Curran, Appleton, Hill ve Hall, 2011). Örneğin Gustafsson, Hassmén ve Hassmén (2011), spor akademilerinde okuyup farklı branşlardan ulusal düzeylerde yarışan 94 kadın ve 164 erkek öğrenci-sporcunun katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, takıntılı tutkunluğun sporcular arasında daha yüksek tükenmişlik seviyeleriyle ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Bunun aksine Curran ve diğerleri (2011) tarafından genç elit futbolcularda tutkunluk ve tükenmişliğin incelendiği çalışmada, yaşları 12 ila 21 arasında değişen 149 genç erkek futbolcunun verileri kullanılmış olup çalışmanın mevcut bulgularına göre uyumlu

tutkunluğun genç elit futbolcularda düşük tükenmişlik seviyeleriyle bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Bunların aksine Moen, Myhre ve Stiles (2016) tarafından, Norveçteki farklı liselerde okuyan ve yaşları 17 ila 20 aralığında değişen 318 genç elit öğrenci-sporcuyla yapılan çalışmada takıntılı tutkunluğun spor tükenmişliği ile ilişkisiz olduğunu ortaya konmuştur. Benzer şekilde üniversiteli basketbolcularla yapılan bir başka çalışmada sporcuların tutkunluk algılarının tükenmişliği belirlemekte etkili olmadığı tespit edilirken, tutkunluğun alt boyutları ile tükenmişliğin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (Kurtulget, Kaplan ve Çepikkurt, 2018).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

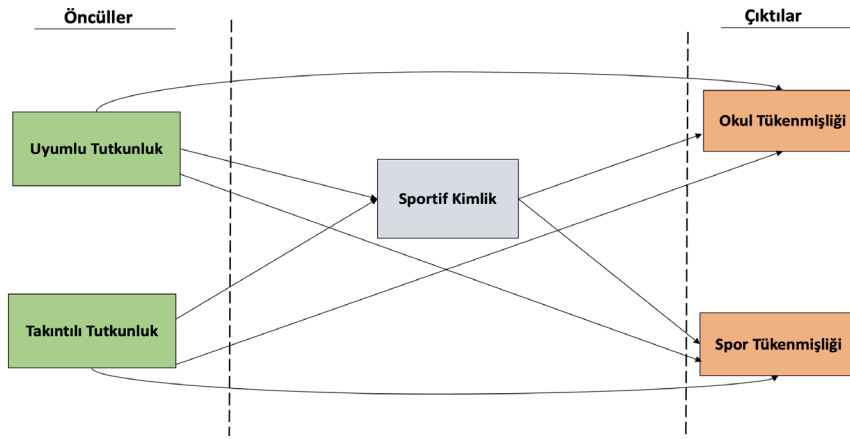
Bu bölümde araştırmanın modeli ile araştırmaya dair hipotezler, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin ne şekilde toplandığı ile verilerin analizine dair bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, değişkenler arasında bulunan ilişkilerin yapısal eşitlik modeli ile incelendiği betimsel nitelikli bir çalışmadır. Araştırmada, adolesan sporcuların tutkunluk türlerinin sportif kimlik ve çift kariyer tükenmişliğini (okul ve spor) belirleyip belirlemediği ile tutkunluk türleri ile çift kariyer tükenmişliği (okul ve spor) arasındaki ilişkide sportif kimliğin aracı rolünü incelemek için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmanın amacı, adolesan sporcuların tutkunluk türlerinin sportif kimlik ile okul ve spor olmak üzere çift kariyer tükenmişliğini belirleyip belirlemediği ve tutkunluk türleri ile okul ve spor olmak üzere çift kariyer tükenmişliği arasındaki ilişkide sportif kimliğin aracı rolünün yapısal eşitlik modellemesi tekniği ile incelenmesidir. Bu bağlamda Şekil 3.1.'de görüldüğü gibi modelde belirtilen yollar için hipotezler test edilmiştir.

3.1. Hipotezlenen model

Araştırmaya ait hipotezler aşağıda sunulmuştur:

- i. Uyumlu tutkunluk ile sportif kimlik arasında pozitif bir ilişki vardır.
- ii. Takıntılı tutkunluk ile sportif kimlik arasında pozitif bir ilişki vardır.
- iii. Sportif kimlik ile okul tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.
- iv. Sportif kimlik ile spor tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.
- v. Uyumlu tutkunluk ile okul tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.
- vi. Uyumlu tutkunluk ile spor tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.
- vii. Takıntılı tutkunluk ile okul tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.
- viii. Takıntılı tutkunluk ile spor tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.

- i. Uyumlu Tutkunluk, sportif kimlik üzerinden dolaylı olarak okul tükenmişliğini yordamaktadır.
- ii. Uyumlu Tutkunluk, sportif kimlik üzerinden dolaylı olarak spor tükenmişliğini yordamaktadır.
- iii. Takıntılı Tutkunluk, sportif kimlik üzerinden dolaylı olarak spor tükenmişliğini yordamaktadır.
- iv. Takıntılı Tutkunluk, sportif kimlik üzerinden dolaylı olarak okul tükenmişliğini yordamaktadır.

3.3. Katılımcılar

Araştırmanın örneklem grubu, olasılıksız örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Soper (2021) tarafından geliştirilen çevrimiçi örneklem boyutu hesaplama motoru

kullanılmıştır. Orta etki büyüklüğünde (0.3), 0.05 olasılık düzeyi ve 0.80 güç düzeyleri ile 5 gizil ve 38 gözlenen değişken sayısına göre örneklem büyüklüğü 150 bulunmuştur. Bu bağlamda çalışmaya 14-18 yaş arası en az 3 yıl spor deneyimine sahip (185 kız ($\bar{X}$ yaş =15,65±1,34) ve 218 erkek ($\bar{X}$ yaş =15,49±1,32) olmak üzere 403 ($\bar{X}$ yaş =15,56±1,33) öğrenci-sporcu gönüllü olarak katılmıştır.

Çalışmaya atletizm (n=86), basketbol (n=14), boks (n=15), cimnastik (n=26), futbol (n=93), hentbol (n=20), karate (n=13), kürek (n=38), taekwondo (n=14), voleybol (n=61) ve yüzme (n=23) branşlarından ulusal ve uluslararası düzeyde spor yapan öğrenci-sporcular katılmıştır. Katılımcıların spor deneyimi ortalaması 5,35±2,92 yıldır; kız sporcuların spor deneyimi ortalaması 5,46±2,96 yıl iken; erkek sporcuların spor deneyimi ortalaması 5,26±2,89 yıldır. 11 farklı branştan sporcuları kapsayan çalışmada; katılımcıların %32,3'ü milli sporcudur. Öğrenci-sporcuların %52,6'sı ortaöğretim düzeyinde; %36,1'i lise düzeyinde; %11,3'ü üniversite düzeyinde eğitim görmektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan sporcuların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Tutkunluk Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçme araçlarının yanı sıra “Sporcu Kimliği Ölçeği” ile “Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişliği Envanteri-Çift Kariyer Formu” ve “Okul Tükenmişliği Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına dair bilgiler aşağıda detaylıca sunulmuştur:

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi demografik bilgilerinin yanı sıra ne kadar süredir bu spor ile uğraştıkları ve haftalık antrenman sayılarını içeren sorulardan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Form araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tutkunluk Ölçeği: Vallerand, Mageau, Ratelle, Leonard, Blanchard, Koestner, Gagne and Marsolis (2003) tarafından ilgi duyulan ve katılımı sağlanan aktiviteye olan iki tip tutkunluğu (uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk) belirlemek amacıyla geliştirilen Tutkunluk Ölçeği; kumar, oyun, internet kullanımı, dans, alışveriş ve spor gibi farklı aktivitelere olan tutkunluğun ölçümü sağlamaktadır. Ölçeğin Türk üniversiteli sporcularda geçerlik ve güvenirliği Keleş ve Aşçı (2013); adolesan

sporculardaki geçerlik ve güvenilirliği ise Karadağ, Keskin Akın ve Aşçı (2024) tarafından sınanmıştır. 7'li Likert tipinde (1= hiç katılmıyorum; 7= tamamen katılıyorum) olan ölçek, uyumlu tutkunluk düzeyini belirlemek için 6 ve takıntılı tutkunluk düzeyini belirlemek için 6 madde, bireylerin yaptıkları aktiviteye olan tutkunluk düzeyini belirlemek için 4 madde olmak üzere toplamda 16 maddeden oluşmaktadır.

Sporcu Kimliği Ölçeği: Bireyin sporcu rolüyle özdeşleşme seviyesini değerlendiren Sporcu Kimliği Ölçeği (Brewer ve Cornelius, 2001) tarafından geliştirilmiştir. 7 maddeden oluşan ölçek; 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle katılıyorum) olmak üzere 7'li likert tipinde değerlendirmeye sahiptir. Katılımcıların sporcu kimliği, 7 madde için puanların toplamından elde edilen toplam bileşik puanla ölçülür. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Öztürk ve Koca (2013) tarafından yapılmıştır.

Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişliği Envanteri-Çift Kariyer Formu: Sorkkila, Ryba, Aunola, Selanne ve Selmela-Aro (2016) tarafından geliştirilen envanterin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Karadağ, Keskin Akın ve Aşçı (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. 5'li Likert tipinde olan envanter, eğitim ile eş zamanlı olarak sportif kariyerlerine devam eden adolesan sporcuların, spor tükenmişliği düzeyini değerlendiren 10 maddeden oluşmaktadır. Envanter yorgunluk, anlamdan uzaklaşma, yetersizlik olmak üzere 3 alt boyutlarından oluşmaktadır. Bu çalışma için toplam tükenmişlik puanı kullanılmıştır.

Okul Tükenmişliği Ölçeği: Salmela-Aro, Kiuru, Leskinen ve Nurmi (2009) tarafından geliştirilen envanterin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Seçer, Halmatov, Veyis ve Ateş (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. 5'li Likert tipinde olan ölçek, 9 maddeden oluşmaktadır. Ölçek duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu çalışma için toplam okul tükenmişlik puanı kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

İstanbul ilinde yer alan örneklem grubu için öncelikle sporcuların bağlı oldukları kulüplerinden izin alınmıştır. Veriler, Google Formlar ile oluşturulan çevrimiçi anket aracılığıyla toplanmıştır. Veli onam formu çevrimiçi ankete dahil edilmiştir.

Veriler bilgilendirme ve onam formları aracılığıyla gönüllülük ilkesine uyularak toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik kurul onayı (30.05.2024-128) alınmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizine geçilmeden önce ilk olarak veri setindeki hatalı veriler incelenmiş, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Veri setine ilişkin normal dağılım durumu veya analiz sonuçlarını etkilemesi muhtemel durumlardan kaçınmak için veri setindeki kayıp ve boş veriler incelenmiştir (Seçer, 2017). Yapılan Kayıp Veri Analizi (Missing Value Analysis) sonucunda, kayıp ya da boş değerlere rastlanılmamıştır. Sonraki adımda çok değişkenli analizlerde normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığı ve veri setindeki uç değerler Mahalanobis uzaklık değerleri yardımıyla incelenmiş ve veri setinde bulunan 7 uç değer çalışmadan çıkartılmıştır. Daha sonra değişkenlere ait betimsel istatistikler ve değişkenler arası ilişkiler ortaya konmuştur. Ardından Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) kapsamında kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin geçerlik ve güvenirlik değerleri Doğrulayıcı Faktör Analizi ile kontrol edilmiştir (Kline, 2016).

YEM, araştırmacının istatistiksel modellemeye bakış açısını değiştiren, sosyal bilimcilerin olayların altında yatan süreçlere olan merakları ve buna ilişkin verilerin analiz edilmesi arasında bir köprü oluşturan regresyon analizi, yol analizi ve doğrulayıcı faktör analizini içinde barındıran kapsamlı bir yöntemdir (Akıncı, 2014). YEM’de öncelikle ölçme modeli test edilmektedir. Ölçme modelinde gizil değişkenleri oluşturacak olan gözlenen değişkenlerin gizil değişkenlere anlamlı katkı sunup sunmadığı ve gizil değişkenlerin yön belirtmeksizin birbirleriyle olan ilişkilerinin anlamlı olup olmadığı test edilmekte ve doğrulanması beklenmektedir (Anderson ve Gerbing, 1988; Kline, 2016). Daha sonra ise kuramsal çerçeveden yola çıkılarak oluşturulan yapısal modelin test edilmesi bulunmaktadır. Yapısal modelde istatistiki neden-sonuç ilişkisini ortaya çıkarmak üzere yollar kurulmakta ve yolların anlamlılığı ile modelin uyum indeks değerleri incelenmektedir. Bu araştırmada uyum iyiliği indeksleri olarak ki-kare (χ^2) ve serbestlik derecesinin oranı ile GFI, CFI, IFI, SRMR ve RMSEA değerleri kullanılmıştır.

Kabul noktasını betimleyecek olan kritik değerler olarak; $\chi^2/sd \leq 5$; $GFI \geq .85$; CFI ve $IFI \geq .90$; $SRMR \leq .80$ ile $RMSEA \leq .10$ kabul edilmiştir (Hu ve Bentler, 1999; MacCallum, Browne ve Sugawara, 1996; Tabachnick ve Fidell, 2013; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003).

Uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ile okul ve spor olmak üzere çift kariyer tükenmişliği arasındaki sportif kimlik aracılığının anlamlılığını kontrol etmek için, AMOS programının bir değişkenin diğerine belirli bir dolaylı etkiyi ayırt etmesine imkn vermemesinden dolayı YEM’e ek olarak bootstrapping (yeniden örnekleme) işlemi de kullanılmıştır (Preacher ve Hayes, 2008). Bootstrapping işlemi örnekleme sayısını artırarak kurulan modelde yer alan doğrudan ve dolaylı etkilerin anlamlılığını sınamaktadır (MacKinnon, 2008). Bu araştırma kapsamında % 95 güven aralığı ile 2000 bootstrap yapılarak (Hayes ve Scharkow, 2013); bu etkilerin istatistiksel anlamlılığının belirlenmesinde Gaskin ve Lim (2018) tarafından geliştirilen “indirect effects (dolaylı etkiler)” AMOS (plugin) eklentisi kullanılmıştır. Dolaylı etkinin anlamlı olduğuna karar verebilmek için işlem sonucunda oluşan güven aralığı alt ve st sınırının sıfırı kapsamaması gerekmektedir.

4. BULGULAR

Bu araştırmada adolesan sporcuların tutkunluk türlerinin, sportif kimlik ve çift kariyer tükenmişliğini (okul ve spor) belirleyip belirlemediği ile tutkunluk türleri ve çift kariyer tükenmişliği (okul ve spor) arasındaki ilişkide sportif kimliğin aracı rolünü yapısal eşitlik modellemesi ile test etmek amaçlanmıştır. Analize geçilmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı ile değişkenler arası ilişkilerde çoklu bağlantılık varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir. Daha sonraki adımda ise YEM analizinin ön koşulu olarak modelde kullanılan ölçeklerin yapı geçerliklerine dair bulgular ve yapısal modele ait bulgular sunulmuştur. Son olarak ise dolaylı etkilere ilişkin sonuçlar rapor edilmiştir.

4.1. Ön Analizler

Ön analizler kapsamında verilerin normal dağılıp dağılmadığı; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları gibi betimsel istatistik ile pearson korelasyon katsayıları üzerinden incelenmiştir (Kline, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırmada uygulanan ölçeklerden elde edilen çarpıklık ve basıklık değerlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4.1’de sunulmuştur:

4.1. Araştırmaya katılan sporcuların her bir ölçekten elde edilen aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık katsayısı ve basıklık katsayısı değerleri ile değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayı Değerleri

Değişkenler	$\bar{x}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Mod	Medyan
Uyumlu Tutkunluk	5,84	1,05	-1,37	1,74	7,00	6,00
Takıntılı Tutkunluk	4,56	1,21	-0,34	0,16	4,00	4,66
Sportif Kimlik	6,07	0,69	-0,96	0,90	6,29	6,28
Okul Tükenmişliği	2,00	0,62	1,09	1,12	1,44	1,77
Spor Tükenmişliği	2,26	0,75	0,55	0,05	2,00	2,20

Tek değişkenli normallik için her değişkene ait çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmış ve değişkenlere ait çarpıklık katsayısının -1,37 ile 1,09 aralığında; basıklık katsayısının ise 0,05 ile 1,74 aralığında olduğu ortaya konmuştur. Verilerin

normal dağılım kriterini göstermesi için çarpıklık ve basıklığa dair değerlerin +2 ve -2 arasında kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir (George ve Mallery, 2016).

Ortalama değerler, Mod ve Medyan değerleri incelendiğinde ise, çalışmada ele alınan tüm bağımlı değişkenler için birbirine yakın olduğu bulunmuştur.

Çoklu bağlantılık varsayımı için ise değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon katsayısı incelenmiş ve değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının değerleri Tablo 4.2’de sunulmuştur:

4.2. Değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayı Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5
1. Uyumlu Tutkunluk	---				
2. Takıntılı Tutkunluk	0,45**	---			
3. Sportif Kimlik	0,32**	0,38**	---		
4. Okul Tükenmişliği	-0,09**	0,28**	-0,13*	---	
5. Spor Tükenmişliği	-0,32**	-0,07*	-0,20**	0,03*	---

N=403 *p<0,05, **p<0,01

Çoklu bağlantılık varsayımı için ise değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon katsayısı incelenerek, değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının çoklu bağlantılılık göstergesi olan 0.80 seviyesinden düşük olduğu ortaya konmuştur (Field, 2018).

4.1.1. Ölçüm Araçlarının Psikometrik Özellikleri

Yapısal eşitlik modellemesi analizinin ön koşulu olarak, modele ölçüm aracı olarak dahil edilen ölçeklerin yapı geçerlikleri test edilmiştir (Kline, 2016). Bu bağlamda Tutkunluk Ölçeği, Sporcu Kimliği Ölçeği, Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişliği Envanteri- Çift Kariyer Formu ile Okul Tükenmişlik Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeklerin geçerliklerinin testi için oluşturulan ölçüm modellerinin daha iyi uyum değerlerine sahip olması için AMOS programın önerdiği modifikasyonlar yapılmıştır. Modifikasyonlar sonucunda ölçeklerde yapılan değişiklikler Tablo 4.3’te verilmiştir:

4.3. Ölçeklerde yapılan modifikasyonlar

Ölçekler	Boyutlar	Madde Sayısı	Yapılan Modifikasyon Sayısı
Tutkunluk Ölçeği	Uyumlu Tutkunluk	6	1
	Takıntılı Tutkunluk	6	-
Sporcu Kimliği Ölçeği		7	-
Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişliği Envanteri-Çift Kariyer Formu		10	2
Okul Tükenmişliği Ölçeği		9	1

Ölçeklerin geçerlikleri kapsamında AMOS programının önerdiği maddeler arasında modifikasyonlar yapılmış; modifikasyonlar sonucu ölçüm modellerine ait uyum değerleri Tablo 4.4'te verilmiştir:

4.4. Ölçeklerin uyum indeks değerleri

Model	χ^2/df	RMSEA	GFI	IFI	CFI	SRMR
Tutkunluk Ölçeği	1,57	0,05	0,93	0,92	0,93	0,05
Sporcu Kimliği Ölçeği	1,58	0,04	0,97	0,97	0,95	0,05
Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişliği Envanteri-Çift Kariyer Formu	2,53	0,05	0,91	0,92	0,92	0,04
Okul Tükenmişliği Ölçeği	2,13	0,06	0,90	0,91	0,91	0,06

Tablo 4.4'teki uyum indeks değerleri kabul edilebilir sınırlar içinde olduğundan tüm ölçeklerin faktör yapıları doğrulanmıştır. Ölçeklere ait ortalama açıklanan varyans (AVE=Average Variance Extracted), her bir yapıya ilişkin birleşik güvenilirlik değerleri (CR=Composite Reliability) ile Cronbach Alfa katsayıları Tablo 4.5'te verilmiştir.

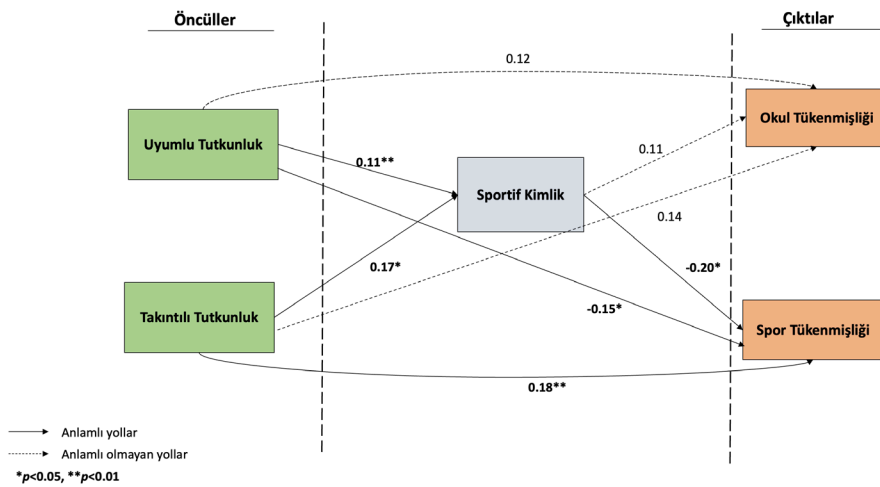
4.5. Ölçeklere ait AVE, CR ve Cronbach Alpha katsayıları

Tutkunluk Ölçeği Alt boyutları	AVE	CR	α
Uyumlu Tutkunluk	0,31	0,62	0,60
Takıntılı Tutkunluk	0,33	0,68	0,68
Sporcu Kimliği	0,51	0,72	0,71
Spor Tükenmişliği	0,45	0,83	0,83
Okul Tükenmişliği	0,48	0,82	0,81

Tablo 4.5 'te Tutkunluk Ölçeğine ait alt boyutlardan oluşan değişkenlerin aldıkları değerler incelendiğinde, AVE değerinin uyumlu tutkunluk alt boyutu için 0,31, takıntılı tutkunluk alt boyutu için 0,33 olduğu; CR değerlerinin ise uyumlu tutkunluk alt boyutu için 0,62, takıntılı tutkunluk alt boyutu için 0,68 olduğu görülmektedir. Diğer değişkenlerin aldıkları değerler incelendiğinde ise, AVE değerlerinin 0,45 (Spor Tükenmişliği) ile 0,51 (Sporcu Kimliği) arasında; CR değerlerinin 0,72 (Sporcu Kimliği) ile 0,83 (Spor Tükenmişliği) arasında değerler aldığı görülmektedir. Ölçme araçlarının yakınsak geçerliğinin desteklendiğinden bahsedebilmek için test etmek için CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük olması ve AVE değerinin de 0,5'ten büyük olması beklenmektedir. Ancak CR katsayısının 0,60'tan büyük olması şartıyla, AVE değerinin 0,50'den küçük olmasının da yakınsak geçerliği sağlayacağı ifade edilmektedir (Fornel ve Larcker, 1981). Tutkunluk Ölçeğinin alt boyutlarına ait Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları uyumlu tutkunluk için 0,60; takıntılı tutkunluk için ise 0,68 olarak bulunmuştur. Diğer değişkenlerin aldıkları değerler ise 0,71 (Sporcu Kimliği) ile 0,83 (Spor Tükenmişliği) arasında değişmektedir.

4.1.2. Yapısal Eşitlik Modellemesi

Çalışma doğrultusunda belirlenen hipotezleri test etmek amacıyla oluşturulan Yapısal Eşitlik Modeli Şekil 4.1 'de gösterilmiştir. Şekil 4.1 'de değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren çizgilerin üzerinde doğrudan etkileri ifade eden katsayılarla ilişkin değerlere yer verilmiştir.

4.1. Yapısal eşitlik modeli

Yollar üzerindeki katsayılar doğrudan etkileri gösteren standardize edilmiş β katsayılarıdır. Koyu renkli çizgiler anlamlı yolları, kesik çizgiler anlamlı olmayan yolları göstermektedir. Değişkenlerin sağ üstünde görülen italik yazılı değerler, değişken üzerindeki toplam açıklanan varyansı (R^2) ifade etmektedir. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Test edilen modelin (Şekil 4.1) uyum değerleri, modelin yeterli uyum sağladığını göstermektedir ($\chi^2/sd = 2,13$, $p < 0,01$; RMSEA=0,04; CFI=0,96; GFI=0,90; IFI=0,96; SRMR=0,07). Model uyumunun belirlenmesinden sonra, ilk önce doğrudan etkiler yorumlanmış, ardından dolaylı etkiler incelenmiştir.

4.2. Doğrudan Etkilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde sportif kimlik ve okul tükenmişliği ile spor tükenmişliği değişkenleri üzerindeki uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk değişkenlerinin doğrudan etkileri incelenmiştir. Test edilen modele göre, değişkenler arasındaki ilişkilere dair doğrudan etkileri gösteren standardize edilmiş β katsayıları, standart hata, kritik oran ve R^2 değerleri Tablo 4.6’da gösterilmiştir.,

4.6. Modelde tanımlanan ilişkilere dair doğrudan etkileri gösteren standardize edilmiş β katsayıları, standart hata, kritik oran ve R^2 değerleri

Araştırma modelinde tanımlanan ilişkiler	Doğrudan Etkiler	Std. Hata	Kritik Oran	R^2
UT → SK	0,11 **	0,05	2,06	0,54
TT → SK	0,17 *	0,05	1,98	
UT → OT	0,12	0,04	-1,10	0,01
TT → OT	0,14	0,06	-1,34	
SK → OT	0,11	0,04	-1,63	
UT → ST	-0,15 *	0,05	1,44	0,68
TT → ST	0,18 **	0,05	1,74	
SK → ST	-0,20 *	0,04	1,78	

UT: Uyumlu Tutkunluk, TT: Takıntılı Tutkunluk, SK: Sportif Kimlik, OT: Okul Tükenmişliği, ST: Spor Tükenmişliği. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$.

Sportif kimlik değişkeni üzerindeki uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk değişkenlerinin doğrudan etkileri incelendiğinde; uyumlu tutkunluk ($\beta=0.11$; $p < 0.01$) ile takıntılı tutkunluk ($\beta=0.17$; $p < 0.05$) değişkenlerinin sportif kimlik değişkeni üzerindeki doğrudan etkilerinin anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir.

R^2 (squared multiple correlations) değerleri incelendiğinde, uyumlu tutkunluk ile takıntılı tutkunluk değişkenlerinin, sportif kimlik değişkeni üzerindeki toplam varyansın % 54'ünü açıkladığı belirlenmiştir (Tablo 4.6.).

Okul tükenmişliği değişkeni üzerindeki uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ve sportif kimlik değişkenlerinin doğrudan etkileri incelendiğinde okul tükenmişliği değişkeni üzerindeki etkilerinin anlamlı olmadığı ($p>0,05$), R^2 (squared multiple correlations) değerleri incelendiğinde uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ve sportif kimlik değişkenlerinin, okul tükenmişliği değişkeni üzerindeki toplam varyansın % 1'ini açıkladığı belirlenmiştir (Tablo 4.6.).

Spor tükenmişliği değişkeni üzerindeki uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ve sportif kimlik değişkenlerinin doğrudan etkileri incelendiğinde; uyumlu tutkunluk ($\beta=-0,15$; $p<0,05$) ve sporcu kimliği ($\beta=-0,20$; $p<0,05$) değişkenlerinin spor tükenmişliği değişkeni üzerindeki doğrudan etkilerinin anlamlı ve negatif olduğu; takıntılı tutkunluk ($\beta=0,18$; $p<0,01$) değişkeninin spor tükenmişliği değişkeni üzerindeki doğrudan etkisinin ise anlamlı ve pozitif olduğu görölmektedir. R^2 (squared multiple correlations) değerleri incelendiğinde; uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ve sportif kimlik değişkenlerinin, spor tükenmişliği değişkeni üzerindeki toplam varyansın %68'ini açıkladığı belirlenmiştir (Tablo 4.6.).

4.3. Dolaylı Etkilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde modele ait okul tükenmişliği ile spor tükenmişliği değişkenleri üzerindeki uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk ile sportif kimlik değişkenlerinin spesifik dolaylı etkileri incelenmiştir. Elde edilen dolaylı etkilere yönelik katsayılar ve bu katsayılarla ilişkin güven aralıkları ile değişkenler arasındaki ilişkilere dair spesifik dolaylı etkiler Tablo 4.7'de sunulmuştur.

4.7. Modelde tanımlanan ilişkilere dair standardize edilmiş spesifik dolaylı etkiler

Spesifik Dolaylı Etkiler	Standardize Tahminler	Alt Sınır	Üst Sınır	p
UT → SK → OT	0,03	-0,07	0,45	0,33
UT → SK → ST	-0,11*	-3,29	-0,19	0,04
TT → SK → OT	0,00	-0,06	0,14	0,24
TT → SK → ST	-0,09*	-1,29	-0,18	0,03

UT: Uyumlu Tutkunluk, TT: Takıntılı Tutkunluk, SK: Sportif Kimlik, OT: Okul Tükenmişliği, ST: Spor Tükenmişliği. *p<0,05, **p<0,01.

Okul tükenmişliği değişkeni üzerindeki uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ile sportif kimlik değişkenlerinin spesifik dolaylı etkileri incelendiğinde; uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluğun sporcu kimliği aracılığıyla okul tükenmişliği üzerindeki dolaylı etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Spor tükenmişliği değişkeni üzerindeki uyumlu tutkunluk, takıntılı tutkunluk ile sportif kimliği değişkenlerinin spesifik dolaylı etkileri incelendiğinde ise; uyumlu tutkunluk ($\beta=-0,11$, %95 BCA [CI -3,29, -0,19]) ve takıntılı tutkunluk ($\beta=-0,09$, %95 BCA [CI -1,29, -0,18]) değişkenlerinin sportif kimlik aracılığıyla spor tükenmişliği üzerindeki dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 4.7.).

5. TARTIŞMA

Bu başlık altında adolesan sporcularda tutkunluk türünün, sportif kimlik, okul tükenmişliği ve spor tükenmişliğini belirleyip belirlemediği ve tutkunluk türleri ile çift kariyer tükenmişliği (okul ve spor) arasındaki ilişkide sportif kimliğin doğrudan ve dolaylı etkileri yapısal eşitlik modellemesi tekniği ile ele alınarak, daha önce bu konu ile yapılan araştırmalar çerçevesinde tartışılmıştır.

Adolesan sporcularda tutkunluk türünün, sportif kimlik, okul tükenmişliği ve spor tükenmişliğini belirleyip belirlemediği ve tutkunluk türleri ile çift kariyer tükenmişliği (okul ve spor) arasındaki ilişkide sportif kimliğin doğrudan ve dolaylı etkilerini belirlemek amacıyla ortaya konan modelde öncelikle uyumlu ve takıntılı tutkunluğun okul tükenmişliğine dair doğrudan etkileri ele alınmıştır. Elde edilen bulgu hem uyumlu tutkunluğun hem de takıntılı tutkunluğun okul tükenmişliği üzerinde doğrudan etkilerinin anlamlı olmadığını göstermiştir. Başka bir ifadeyle bu bulgu ile öğrenci-sporcuların spora dair davranışsal düzenlemelerinin özerk bir şekilde içselleştirilmesinden ya da kontrollü bir şekilde içselleştirilmesinden kaynaklanmasının okul tükenmişliği üzerinde bir etkisi olmadığı ortaya koymuştur. Elde edilen bu bulgu ile adolesan dönemdeki öğrenci-sporcuların akademik ve sportif yükümlülükleri arasında dengeyi koruyabildikleri veya sporla akademik yaşamı birbirinden bağımsız olarak değerlendirebildikleri düşünülebilir. Öte yandan elde edilen bulgu çerçevesinde alanyazın incelendiğinde tutkunluk tipleri ile okul tükenmişliği arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalara rastlanılmamaktadır. Bu kapsamda araştırmadan elde edilen bulgu farklı nedenlerle açıklanabilir. Örneğin; örnekleme oluşturan öğrenci-sporcuların tamamı ülkemizde zorunlu eğitim kapsamındadır. Bu bağlamda öğrenci-sporcular okula dair tükenmişlik hissetseler bile okula devam etme zorunlulukları söz konusudur. Yanı sıra elde edilen bulgu, sporcuların spora dair tutkunluğunun, okul tükenmişliği üzerindeki etkisinin tutkunluk tipinden ziyade spora katılımın kalitesi ile ilgili olduğu ile de açıklanabilir (Lopes ve Vallerand, 2020). Ek olarak Vallerand (2010), uyumlu tutkunluğun tükenmişliğe karşı koruyucu bir etkiye sahip olduğunu; takıntılı tutkunluğun ise her zaman tükenmişliğe

neden olmadığını belirtmiştir. Ortaya konan bulgu ayrıca okul tükenmişliği üzerinde tutkunluğun etkisinden çok; akademik baskı, zaman yönetimi sorunları, öğretmen-öğrenci ilişkisi gibi akademik kariyere dair çevresel faktörlerin daha etkili olduğuna dair araştırma bulguları ile de açıklanabilir (Salmela-Aro, Savolainen ve Holopainen, 2009).

Çalışmada elde edilen tutkunluk tipleri ile okul tükenmişliğinin anlamlı olmayan ilişkisine karşın hem uyumlu tutkunluk hem de takıntılı tutkunluk ile öğrenci-sporcuların spor tükenmişliği arasındaki doğrudan ilişki anlamlı bulunmuştur. Elde edilen bulgular ile uyumlu tutkunluk ile spor tükenmişliği arasındaki ilişkinin negatif; takıntılı tutkunluk ile spor tükenmişliği arasındaki ilişkinin ise pozitif olduğu ortaya konmuştur. Başka bir deyişle sporcu uyumlu tutkunlukla ne kadar özdeşleşirse, sporcu tükenmişliği semptomlarını bildirme olasılığı azalmaktadır. Bunun yanı sıra sporda uyumlu tutkunluğun uyum sağlayıcı rolü sporcu tükenmişliğini önlemektedir (Lavigne, Vallerand ve Miquelon, 2007). Bu bulgu alanyazında bulunan ve takıntılı tutkunluğun spor tükenmişliği üzerinde olumsuz etkileri olabileceğini, uyumlu tutkunluğun ise bunun oluşumunu engellediğini ortaya koyan araştırma sonuçları ile açıklanabilir (Curran, Appleton, Hill ve Hall, 2011; Moen, Myhre ve Stiles, 2016). Örneğin; Gustafsson, Hassmen ve Hassmen (2011)'ın 94 kadın ve 164 erkek toplam 258 öğrenci-sporcu üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada takıntılı tutkunluk tipine sahip sporcuların, uyumlu tutkunluk tipine sahip sporculara göre daha yüksek spor tükenmişlik puanları aldığı ortaya konmuştur. Curran, Hill, Appleton, Vallerand ve Standage (2015) tarafından yapılan çalışmada ise takıntılı tutkunluğun, sporcunun kontrol edemediği dışsal baskılarla birleştiğinde tükenmişlik riskini artırdığı ortaya konmuştur.

Araştırmada tutkunluk tiplerinin, okul ve spor tükenmişliğine dair doğrudan etkilerinin yanı sıra uyumlu ve takıntılı tutkunluğun sportif kimlik üzerinden okul tükenmişliğine dolaylı etkileri de araştırılmıştır. Test edilen modelde hem uyumlu hem de takıntılı tutkunluk ile okul tükenmişliği arasında sportif kimlik üzerinden anlamlı ilişki ortaya konmamıştır. Mevcut çalışmada elde edilen bulgu perspektifinde alanyazın incelendiğinde, tutkunluk tipleri ile sportif kimlik arasındaki ilişkinin ortaya konduğu araştırma sonuçları tutarsızlık göstermektedir (Donahue, Rip ve Vallerand, 2009; Curran, Hill, Hall ve Jowett, 2015). Ek olarak alanyazında bulunan ve bazı bireylerin belirli bir aktiviteye olan tutkunluklarını önemli ölçüde içselleştirdikleri ve

seçtikleri spora olan tutkunluğun kimliklerinin merkezi olabileceğine dair araştırma sonuçları, elde ettiğimiz bulguyu desteklememektedir (Miller ve Kerr, 2003). Brewer, Van Raalte ve Linder (1993) sportif kimliği, bireyin kendisini bir sporcu olarak tanımlama düzeyi olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda araştırmamızdan elde edilen bulgu, araştırmayı oluşturan örneklem grubunun spor deneyimi ortalamasının 5,35 yıl olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Başka bir ifadeyle alanyazında sportif kimliğin gelişiminin spor deneyimi ile ilişkili olduğu varsayıldığından (Choudhury, Erdman, Stapleton ve Gale, 2024), sporcuların tutkunluk tipleri ne olursa olsun adolesan sporcuların benlik algısı içerisinde sporcu rolünün tanımlanma düzeyinin henüz düşük olması ile açıklanabilir. Bunun yanı sıra bireylerin sporu yapma nedenleri ile spora karşı geliştirdikleri kimliksel bağlılık değişiklik gösterebilir. Örneğin bazı sporcular sporu akademik burs, sosyal kabul ya da dışsal ödüller için sürdürebilir; bu durum spora yönelik takıntılı tutkunluk oluştursa da, sporcularda güçlü bir sportif kimlik gelişmeyebilir (Curran, Hill, Hall ve Jowett, 2015). Diğer bir deyişle tutkunluk ile kimlik arasındaki ilişkiyi etkileyen önemli bir etken sporcunun spora katılım motivasyonu olabilir. Elde edilen bulguyu açıklayan bir diğer faktör ise kültürel bağlamdır. Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde bireylerin benlik tanımları daha çok sosyal rollerle (örn; öğrenci, evlat, vb.) şekillenmekte, bireysel kimliklerin gelişimi daha geri planda kalabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005). Bu durum bireylerin sporu tutkulu biçimde yapmalarına rağmen, bu etkinliği kimliksel düzeyde sahiplenememelerine neden olabilir.

Tutkunluk tiplerinin, sporcuların okul ve spor tükenmişliği üzerindeki dolaylı etkileri çerçevesinde, modelde test edilen ilişkilerden bir diğeri sportif kimlik ile okul ve spor tükenmişliği arasında kurulan ilişkidir. Bu bağlamda elde edilen bulgu ile sportif kimlik ve okul tükenmişliği arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu Brewer, Van Raalte ve Linder'ın (1993) sportif kimliği, bireyin spora yüklediği anlamla ilgili olduğunu; okul performansı ile doğrudan ilişkili olmadığını ortaya koyduğu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Gustafsson, Hassmén ve Hassmén (2011), öğrenci-sporcular spor ve akademik yaşamı iyi dengeleyebiliyorsa (örn; iyi zaman yönetimi, sosyal destek, program uyumu), sportif kimliğin okul tükenmişliğini etkilemediğini belirtmektedir. Yanı sıra okul tükenmişliğinin akademik yaşamda yaşanan stres, yetersizlik ve motivasyon kaybı ile ilgili olduğu bilinmektedir (Salmela-Aro, Savolainen ve Holopainen, 2009).

Dolayısıyla bu bulgu da sporcuların farklı sosyal rolleri zihinsel olarak ayrıştırabilme becerisinin önemli olduğu düşünülmektedir (Stryker ve Burke, 2000). Diğer bir deyişle, bir öğrenci-sporcunun sportif kimliği çok güçlü olabilir ama bu durum okulda yaşadığı tükenmişliği etkilemeyebilir. Çünkü sporcu bu iki alanı ayrı değerlendirebileceği yetkinliğe sahip olabilir.

Tutkunluk tiplerinin, okul ve spor tükenmişliğine dolaylı etkileri çerçevesinde, modelde test edilen bir diğer ilişki sportif kimlik ile spor tükenmişliği arasında kurulan ilişkidir. Bu kapsamda ortaya konulan bulgu ile kurulan hipotez paralellik göstererek sportif kimliğin spor tükenmişliğini negatif yönde etkilediği; öğrenci-sporcuların sporcu rolüyle özdeşleşme düzeyi arttıkça spor tükenmişliği deneyimleme düzeylerinin azaldığı ortaya konmuştur. Bulgu alanyazında bulunan Martin ve Horn (2013) ile Black ve Smith'in (2007) öğrenci-sporcuların spor tükenmişliği üzerinde, sportif kimliğin belirleyici olup olmadığına dair ortaya koydukları çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Martin ve Horn (2013), 186 kadın sporcu üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında sportif kimlik ile spor tükenmişliği arasında negatif ilişki olduğunu ortaya koyarken; benzer şekilde Black ve Smith (2007) de yaşları 13 ila 22 arasında değişen yüzücüler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada sportif kimliğin, spor tükenmişliğinin negatif belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgu aynı zamanda sporcuların başarılarına ve zorluklara tepkilerini vurgulamadaki rolü nedeniyle, sportif kimlik bir sporcunun spordaki öz düzenleme süreci için farklı çıkarımlara ve dolayısıyla sporcu tükenmişliğinin gelişimi üzerinde farklı etkilere sahip olabileceği ile de açıklanabilir. Başka bir ifadeyle, daha güçlü bir sportif kimlik, sporcuların başarıdan zevk almasına ve zorluklara karşı koymasına yardımcı olurken, sporcuları başarmak istediklerine odaklanmaya motive eder ve hedeflere ulaşma yolundaki engelleri aşmak için zaman ve çaba harcamalarına ve öz kimliklerini destekleme çabasına izin verir (Brewer, Van Raalte ve Linder, 1993). Bu bağlamda güçlü bir sportif kimlik, sporcuların, ilgili faaliyetlere katılmak için motivasyon ve enerjiyi teşvik etmeye yardımcı olduğundan daha az sporcu tükenmişliği deneyimlemelerine neden olmaktadır (Martin ve Horn, 2013).

6. SONUÇLAR

Bu bölümde çalışmadan elde edilen sonuçlar özetlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

- i. Tutkunluk türlerinin (uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk) tamamı ile sportif kimlik arasında pozitif bir ilişki vardır.
- ii. Tutkunluk türlerinin (uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk) tamamı ile okul tükenmişliği arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- iii. Sportif kimlik ile okul tükenmişliği arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- iv. Tutkunluk türlerinin (uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk) tamamı ile spor tükenmişliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- v. Sportif kimlik ile spor tükenmişliği arasında pozitif bir ilişki vardır.
- vi. Tutkunluk türlerinin (uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk) tamamının, sportif kimlik üzerinden dolaylı olarak sporcunun okul tükenmişliğinin anlamlı belirleyicisi değildir.
- vii. Tutkunluk türlerinin (uyumlu tutkunluk ve takıntılı tutkunluk) tamamının, sportif kimlik üzerinden dolaylı olarak sporcunun spor tükenmişliğini yordamaktadır.

7. ÖNERİLER

Bu başlık altında, tez çalışması kapsamında yürütülen çalışmanın sonuçlarından ve dikkate alınması gereken sınırlılıklardan yola çıkılarak araştırma ve uygulamaya yönelik bazı önerilere yer verilmiştir.

Araştırma öğrenci-sporcuların tutkunluk tiplerinin, okul ve spor tükenmişliklerini eş zamanlı olarak sportif kimlik aracılığı ile belirlemesinin alan yazına kazandırılması açısından öneme sahip olmasıyla birlikte, bazı sınırlılıklar içermektedir. Ortaya konulan sonuçlar yorumlanırken bu sınırlılıkları göz önünde bulundurularak, gelecek çalışmalar ele alınmalıdır. Bunlardan biri araştırmanın örneklem grubunun en az 3 yıllık sporculuk deneyimine sahip olan öğrenci-sporculardan oluşmasıdır. Araştırmada ele alınan kavramlar üzerinde etkisi olabileceğinden dolayı gelecek araştırmalarda daha çok spor deneyimine sahip olan öğrenci-sporculara yer verilebilir. Araştırma ayrıca adolesan sporcular üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda her sınıf ve sportif düzeyde farklı talep ve beklentilerin olabileceği düşünülerek, gelecek araştırmalarda mevcut araştırma kapsamında sınıanan model yetişkin sporcular ile ele alınabilir. Bir diğer sınırlılık ise araştırma kapsamında yürütülen çalışma, kesitsel olduğundan tutkunluk tiplerinin nedensel ilişkilerine dair bir öngörü sağlamamasıdır. Gelecekteki çalışmalarda öğrenci-sporcuların çift kariyer sürecindeki tükenmişlik olgusuna dair duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayacak odak grup görüşmeleri gerçekleştirilebilir. Buna ek olarak sporcuların öz bildirimini tamamlayacak ek ölçümler de kullanılabilir. Örneğin, sporcu tükenmişliği, antrenör veya ebeveynler gibi sosyal ajanların görüşleri kullanılarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra gelecek çalışmalarda sportif kimlikten farklı olarak spora ve okula bağlılık, akademik kimlik ve rol gerilimi gibi yapıların aracılık rolü de incelenebilir. Ayrıca akademik baskılar, antrenman yükü ve çevresel beklentiler gibi çok boyutlu unsurların süreci nasıl şekillendirdiği de dikkate alınabilir. Araştırmada, tutkunluk düzeyi önemli bir belirleyici olsa da gelecek araştırmalarda tükenmişlik kavramını çift kariyer bakış açısından anlamlandırabilmek için pek çok farklı bireysel, çevresel ve psikolojik faktörlerin birlikte değerlendirilmesi ilgili alana katkı sağlayacaktır.

Çalışmada çok yönlü ve karmaşık bir süreç olan çift kariyer sürecindeki tükenmişlik ile ilgili uygulamaya yönelik bazı öneriler de bulunmaktadır. Bunlardan ilki spor kariyerinin erken dönemlerinde öğrenci-sporcuların hem sportif hem de akademik rollerini dengeleyebilmeleri için psikolojik danışmanlık ve rehberlik programları almaları sağlanabilir. Buna ek olarak spor kulüp ve federasyonlarının da bu sürecin farkında olarak, sporcuların tükenmişlik yaşama risklerini en aza indirmeye yönelik psikolojik destek hizmetlerini iyileştirmeleri faydalı olabilir. Öte yandan araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak, sporcuların okul ya da spor kariyerleri tükenmişlikle sonuçlanmadan spor ve akademik kariyerlerini dengeli bir şekilde yürütebilmeleri için her iki alanı da birbirleriyle uyumlu hale getiren politikalar geliştirilebilir. Uygulamaya yönelik bir diğer öneri ise çift kariyer sürecinin zorlu taleplerine yanıt vermede öğrenci-sporculara stresle başa çıkma biçimleri ile ilgili eğitimler verilerek okul ve spor tükenmişliğini önlemeye ilişkin farkındalığın artırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akıncı, T. (2014). Sosyal bilişsel teori. In A. Bakioğlu (Ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 263–271). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Alfermann, D., & Stambulova, N. (2007). Career transitions and career termination. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed., pp. 712–736). Wiley.
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological bulletin*, 103(3), 411.
- Appleton, P. R., Hall, H. K., & Hill, A. P. (2009). Relations between multidimensional perfectionism and burnout in junior-elite male athletes. *Psychology of sport and exercise*, 10(4), 457-465.
- Baron-Thiene, A., & Alfermann, D. (2015). Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation—A prospective study of adolescent athletes from German elite sport schools. *Psychology of sport and exercise*, 21, 42-49.
- Bask, M., & Salmela-Aro, K. (2013). Burned out to drop out: Exploring the relationship between school burnout and school dropout. *European journal of psychology of education*, 28, 511-528.
- Black, J. M., & Smith, A. L. (2007). An examination of Coakley's perspective on identity. *International Journal of Sport Psychology*, 38(4), 417-436.
- Brewer BW, Cornelius AE. (2001). Norms and factorial invariance of the Athletic Identity Measurement Scale. *Academic Athletic Journal*, 15, 103–113.
- Brewer, B.W., Van Raalte, J.L. & Linder, D.E. (1991). Construct validity of the athletic identity measurement scale. *Presented at the annual meeting of the North American Society for the Psychology of Sport and Physical Activity, Monterey, CA.*
- Brewer, B.W., Van Raalte, J.L. & Linder, D.E. (1993). Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel? *International Journal of Sport Psychology*, 24, 237- 254.
- Brewer, B. W., Van Raalte, J. L., Cornelius, A. E., & Pans, M. (2022). Third-generation quantitative assessment of athletic identity: Clarifying the concept. *International Journal of Sport Psychology*, 53(5), 434–458.
- Carbonneau, N., Vallerand, R. J., Fernet, C., & Guay, F. (2008). The role of passion for teaching in intrapersonal and interpersonal outcomes. *Journal of educational psychology*, 100(4), 977.

Cartigny, E., Fletcher, D., Coupland, C., & Bandelow, S. (2021). Typologies of dual career in sport: A cluster analysis of identity and self-efficacy. *Journal of Sports Sciences*, 39(5), 583-590.

Çetinkaya, T., Yetim, A., Çalışkan, G., & Yıldırım, İ. (2010). Sporcu öğrenci kimliği oluşumunda etkili olan faktörler.

Chang, W. H., Wu, C. H., Kuo, C. C., & Chen, L. H. (2018). The role of athletic identity in the development of athlete burnout: The moderating role of psychological flexibility. *Psychology of Sport and Exercise*, 39, 45-51.

Chichekian, T., & Vallerand, R. J. (2022). Passion for science and the pursuit of scientific studies: The mediating role of rigid and flexible persistence and activity involvement. *Learning and Individual Differences*, 93, 102104.

Choi, H., Jeong, Y., & Kim, S. K. (2020). The relationship between coaching behavior and athlete burnout: Mediating effects of communication and the coach-athlete relationship. *International journal of environmental research and public health*, 17(22), 8618.

Choudhury, M. M., Erdman, A. L., Stapleton, E., Gale, E., & Ulman, S. (2024). Identifying links between athletic identity and risk factors related to youth sport participation. *Frontiers in Psychology*, 15, 1362614.

Coakley, J. (1992). Burnout among adolescent athletes: A personal failure or social problem?. *Sociology of sport journal*, 9(3), 271-285.

Cosh, S., & Tully, P. J. (2014). "All I have to do is pass": a discursive analysis of student athletes' talk about prioritising sport to the detriment of education to overcome stressors encountered in combining elite sport and tertiary education. *Psychology of sport and exercise*, 15(2), 180-189.

Cresswell, S. L., & Eklund, R. C. (2005). Motivation and burnout in professional rugby players. *Research quarterly for exercise and sport*, 76(3), 370-376.

Curran, T., Appleton, P. R., Hill, A. P., & Hall, H. K. (2011). Passion and burnout in elite junior soccer players: The mediating role of self-determined motivation. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(6), 655-661.

Curran, T., Hill, A. P., Hall, H. K., & Jowett, G. E. (2015). Relationships between the coach-created motivational climate and athlete engagement in youth sport. *Journal of sport and exercise psychology*, 37(2), 193-198.

Curran, T., Hill, A. P., Appleton, P. R., Vallerand, R. J., & Standage, M. (2015). The psychology of passion: A meta-analytical review of a decade of research on intrapersonal outcomes. *Motivation and Emotion*, 39, 631-655.

Daniels, R. (2019). Athletic Identity, Need Satisfaction, & Burnout in Collegiate Athletes (Master's thesis, Eastern Kentucky University).

- De Francisco, C., Arce, C., del Pilar Vilchez, M., & Vales, Á. (2016). Antecedents and consequences of burnout in athletes: Perceived stress and depression. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 16(3), 239–246.
- De Knop, P., Wylleman, P., Van Hoecke, J., & Bollaert, L. (1999). A European approach to the management of the combination of academics and elite-level sport. In *Perspectives: The interdisciplinary series of physical education and sport science: School sports and competition* (Vol. 1, pp. 49–62).
- de Oliveira Castro, H., Praça, G. M., Mesquita, I. M., Afonso, J., De Conti Teixeira Costa, G., Moreno, M. P., Morales, J. & Greco, P. J. (2021). The impact of pendular model on decision-making and tactical-technical performance of U18 male volleyball players. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 17(4), 792-803.
- de Subijana, C. L., Barriopedro, M. I., & Sanz, I. (2015). Dual career motivation and athletic identity on elite athletes. *Revista de psicología del deporte*, 24(1), 55-57.
- Debois, N., Ledon, A., & Wylleman, P. (2015). A lifespan perspective on the dual career of elite male athletes. *Psychology of sport and exercise*, 21, 15-26.
- Donahue, E. G., Rip, B., & Vallerand, R. J. (2009). When winning is everything: On passion, identity, and aggression in sport. *Psychology of sport and exercise*, 10(5), 526-534.
- Ekengren, J. N., Stambulova, B., Johnson, U., Carlsson, I.-M., & Ryba, T. V. (2019). Composite vignettes of Swedish male and female professional handball players' career paths. *Sport in Society*, 23(4), 1–16.
- Elasky, M. E. (2006). Athletic identity and its relation to life satisfaction: Comparing Division-I and Division-III athletes and gender (Doctoral dissertation, Miami University).
- European Commission (2012). EU guidelines on dual careers of athletes: Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. 5th ed. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
- Foster, S. J., & Huml, M. R. (2017). The relationship between athletic identity and academic major chosen by student-athletes. *International Journal of Exercise Science*, 10(6), 915.
- Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical education & sport pedagogy*, 10(1), 19-40.

- Fraser-Thomas, J., Côté, J., & Deakin, J. (2008). Understanding dropout and prolonged engagement in adolescent competitive sport. *Psychology of sport and exercise*, 9(5), 645-662.
- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of social issues*, 30(1), 159-165.
- Fuchs, P. X., Wagner, H., Hannola, H., Niemisalo, N., Pehme, A., Puhke, R., & Guidotti, F. (2016). European student-athletes' perceptions on dual career outcomes and services. *Kinesiologia Slovenica*, 48, 31–48.
- Gaskin, J., & Lim, J. (2018). Indirect effects. AMOS plugin. Gaskination's StatWiki.
- George, D., & Mallery, P. (2016). IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference. 14th ed. New York: Routledge.
- Geraniosova, K., & Ronkainen, N. (2015). The experience of dual career through Slovak athletes' eyes. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 66(1), 53-64.
- Giusti, N. E., Carder, S. L., Wolf, M., Vopat, L., Baker, J., Tarakemeh, A., ... & Vopat, B. G. (2022). A measure of burnout in current NCAA student-athletes. *Kansas journal of medicine*, 15, 325.
- Gordon, S., & Lavalley, D. (2012). Career transitions In Morris T. & Terry P.(Eds.), *The new sport and exercise psychology companion* (pp. 567–582). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.[Google Scholar].
- Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological skills for enhancing performance: A cognitive-behavioral approach. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 204-222.
- Gould, D., Tuffey, S., Udry, E., & Loehr, J. (1996). Burnout in competitive junior tennis players: I. A quantitative psychological assessment. *The sport psychologist*, 10(4), 322-340.
- Groff, D.G. & Zabriskie, R.B. (2006) An exploratory study of athletic identity among elite alpine skiers with physical disabilities: Issues of measurement and design. *Journal of Sport Behavior* 29(2): 126-141.
- Grove, J. R., Lavalley, D., & Gordon, S. (1997). Coping with retirement from sport: The influence of athletic identity. *Journal of applied sport psychology*, 9(2), 191-203.
- Gustafsson, H., Carlin, M., Podlog, L., Stenling, A., & Lindwall, M. (2018). Motivational profiles and burnout in elite athletes: A person-centered approach. *Psychology of Sport and Exercise*, 35, 118-125.
- Gustafsson, H., DeFreese, J. D., & Madigan, D. J. (2017). Athlete burnout: Review and recommendations. *Current opinion in psychology*, 16, 109-113
- Gustafsson, H., Hassmén, P., & Hassmén, N. (2011). Are athletes burning out with passion?. *European Journal of Sport Science*, 11(6), 387-395.

- Gustafsson, H., Hassmén, P., Kenttä, G., & Johansson, M. (2008). A qualitative analysis of burnout in elite Swedish athletes. *Psychology of sport and exercise*, 9(6), 800-816.goul
- Gustafsson, H., Kenttä, G., & Hassmén, P. (2011). Athlete burnout: An integrated model and future research directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 4(1), 3-24.
- Halbert, C. (1997). Tough enough and woman enough: Stereotypes, discrimination, and impression management among women professional boxers. *Journal of sport and social issues*, 21(1), 7-36.
- Harris, B. S., & Watson, J. C. (2014). Developmental considerations in youth athlete burnout: A model for youth sport participants. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 8(1), 1-18.
- Harrison, G. E., Vickers, E., Fletcher, D., & Taylor, G. (2020). Elite female soccer players' dual career plans and the demands they encounter. *Journal of Applied Sport Psychology*, 1–22.
- Hayes, A. F., & Scharkow, M. (2013). The relative trustworthiness of inferential tests of the indirect effect in statistical mediation analysis: Does method really matter? *Psychological Science*, 24(10), 1918–1927.
- Henriksen, K., Larsen, C. H., Storm, L. K., & Ryom, K. (2014). Sport psychology interventions with young athletes: The perspective of the sport psychology practitioner. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 8(3), 245-260.
- Horton, R. S., & Mack, D. E. (2000). Athletic identity in marathon runners: Functional focus or dysfunctional commitment? *Journal of Sport Behavior*, 23(2), 101-119.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55.
- Isoard-Gautheau, S., Guillet-Descas, E., Gaudreau, P., & Chanal, J. (2015). Development of burnout perceptions during adolescence among high-level athletes: A developmental and gendered perspective. *Journal of sport and exercise psychology*, 37(4), 436-448.
- Kagitcibasi, C. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of cross-cultural psychology*, 36(4), 403-422.
- Karadağ, D. & Aşçı, F. H. (2021). "Sporcular İçin Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği"nin Türkçe Uyarlaması. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 13(2), 284-291.
- Karadağ, D., Keskin Akın, N., & Aşçı, F. H. (2024). "Tutkunluk Ölçeği" Adölesan Sporcular için Güvenilir ve Geçerli midir?. *Egzersiz Ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 33-47.

Kavoura, A., Kokkonen, M., Chroni, S. A., & Ryba, T. V. (2018). "Some women are born fighters": Discursive constructions of a fighter's identity by female Finnish judo athletes. *Sex Roles*, 79, 239-252.

Kavoura, A., Ryba, T. V., & Chroni, S. (2015). Negotiating female judoka identities in Greece: A Foucauldian discourse analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 17, 88-98.

Kelecsek, S., & Aşçı, F. H. (2013). "Tutkunluk Ölçeği" nin Üniversite Sporcuları İçin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 5(2).

Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (4th ed.). New York, NY: The Guilford Press.

Kurtulget, E., Kaplan, G., & Çepikkurt, F. (2018). Basketbolcularda tutkunluk ve zihinsel dayanıklılığın tükenmişliği belirlemedeki rolü. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 82-91.

Lavigne, G. L., Vallerand, R. J., & Miquelon, P. (2007). A motivational model of persistence in science education: A self-determination theory approach. *European Journal of Psychology of Education*, 22(3), 351-369.

Lemyre, P. N., Hall, H. K., & Roberts, G. C. (2008). A social cognitive approach to burnout in elite athletes. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 18(2), 221-234.

Li HY, Andersen MB. (2008). Athletic identity in China: Examining the AIMS in a Hong Kong sample. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6, 2, 176-188.

Linnér, L., Stambulova, N., & Ziegert, K. (2021). Maintaining dual career balance: A scenario perspective on Swedish university student-athletes' experiences and coping. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 3, 47-55.

López de Subijana, C., Ramos, J., Garcia, C., & Chamorro, J. L. (2020). The employability process of Spanish retired elite athletes: Gender and sport success comparison. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5460.

Lopes, M., & Vallerand, R. J. (2020). The role of passion, need satisfaction, and conflict in athletes' perceptions of burnout. *Psychology of Sport and Exercise*, 48, 101674.

MacCallum, R. C., Browne, M. W., & Sugawara, H. M. (1996). Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological methods*, 1(2), 130.

MacKinnon, D. P. (2008). *Introduction to statistical mediation analysis* (pp. 208–218). Erlbaum.

- Mageau, G. A., Vallerand, R. J., Charest, J., Salvy, S. J., Lacaille, N., Bouffard, T., & Koestner, R. (2009). On the development of harmonious and obsessive passion: The role of autonomy support, activity specialization, and identification with the activity. *Journal of personality*, 77(3), 601-646.
- Martin, E. M., & Horn, T. S. (2013). The role of athletic identity and passion in predicting burnout in adolescent female athletes. *The Sport Psychologist*, 27(4), 338-348.
- Maslach, C. (1976). Burned-out. *Human Behavior*. 5. 16-22.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of organizational behavior*, 2(2), 99-113.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual review of psychology*, 52(1), 397-422.
- McCarthy, M. E., Pretty, G. M., & Catano, V. (1990). Psychological sense of community and student burnout. *Journal of college student development*.
- Miller, P. S., & Kerr, G. A. (2003). The role experimentation of intercollegiate student athletes. *The sport psychologist*, 17(2), 196-219.
- Moen, F., Myhre, K., & Stiles, T. C. (2016). An exploration about how Passion, Perceived performance, Stress and Worries uniquely influence Athlete Burnout. *Journal of Physical Education and Sports Management*, 3(1), 88-107.
- Moen, F., Myhre, K., Sandbakk, Ø., & Moen, F. (2016). Psychological determinants of burnout, illness and injury among elite junior athletes. *The Sport Journal*, 19(1), NA-NA.
- Nam, B. H. (2021). Promoting the right to education and dual careers of athletes: Former Korean dropout college student-athletes as social agents to promote critical conflict resolution. *The International Journal of the History of Sport*, 37(17), 1755-1776.
- Nedim Bal, P., & Kaya, C. (2017). 6. Sınıf Öğrencilerinin Okul Tükenmişliği İle Baş Etmede Çözüm Odaklı Grupla Psikolojik Danışmanın Etkisi. *Journal Of International Social Research*, 10(51).
- Öztürk, P., ve Koca, C. (2013). Sporcu Kimliği Ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Journal Of Sport Sciences*, 24(1), 1-10.
- Piaget, J. (1971). Inconscient affectif et inconscient cognitif. *Raison Présente*, 19(1), 11-20.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40, 879-891.

Raedeke, T. D. (1997). Is athlete burnout more than just stress? A sport commitment perspective. *Journal of sport & exercise psychology*, 19(4).

Raedeke, T. D., & Smith, A. L. (2001). Development and preliminary validation of an athlete burnout measure. *Journal of sport and exercise psychology*, 23(4), 281-306.

Reints, A., & Wylleman, P. (2013). Managing athletes' post-athletic careers. In P. Sotiriadou & V. De Bosscher (Eds.), *Managing high performance sport* (pp. 253–268). Routledge.

Rice, F. P. (1998). *Human development: A life span approach* (pp. 162–165). Prentice Hall.

Ronkainen, N. J., Watkins, I., & Ryba, T. V. (2016). What can gender tell us about the pre-retirement experiences of elite distance runners in Finland? A thematic narrative analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 22, 37–45.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. The Guilford Press.

Ryba, T. V., Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2015). Dual career experience and gender in the context of European student-athletes: A mixed-methods study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 86-97.

Saarinen, M., Phipps, D. J., & Bjørndal, C. T. (2024). Mental health in student-athletes in Norwegian lower secondary sport schools. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 10(2), e001955.

Saarinen, M., Ryba, T. V., Kavoura, A., & Aunola, K. (2023). “Women easily feel that they have lost a year if they don’t ski faster”: Finnish ski coaches’ discursive constructions of gendered dual career pathways. *Psychology of Sport and Exercise*, 64, 102322.

Salmela-Aro, K., & Read, S. (2017). Study engagement and burnout profiles among Finnish higher education students. *Burnout research*, 7, 21-28.

Salmela-Aro, K., Kiuru, N., Leskinen, E., & Nurmi, J. E. (2009). School burnout inventory (SBI) reliability and validity. *European journal of psychological assessment*, 25(1), 48-57.

Salmela-Aro, K., Savolainen, H., & Holopainen, L. (2009). Depressive symptoms and school burnout during adolescence: Evidence from two cross-lagged longitudinal studies. *Journal of youth and adolescence*, 38, 1316-1327.

Santos, J. C., & Sagas, M. (2023). Academic Identity, School Belongingness, Athletic Identity, and Athletic Expectations as Predictors of Academic and Athletic Time Use of College Athletes. *Physical Culture and Sport*, 100(1), 9-23.

Savickas, M. L. (2002). Career construction: A developmental theory of vocational behavior. *Career Development Quarterly*, 50(1), 65-74.

Schellenberg, B., Verner-Filion, J., Gaudreau, P., & Chichekian, T. (2024). The quadripartite approach to passion in sport: A prospective and cross-domain analysis with intercollegiate student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 22(5), 1110-1127.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.

Schlossberg, N. K. (1981). A model for analyzing human adaptation to transition. *The Counseling Psychologist*, 9(2), 2-18.

Schmidt, G. W., & Stein, G. L. (1991). Sport commitment: A model integrating enjoyment, dropout, and burnout. *Journal of sport and exercise psychology*, 13(3), 254-265.

Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi* (3. baskı, ss. 26-158). Anı Yayıncılık.

Secer, İ., Halmatoc, S., Veyis, F., Ates, B. (2013). Okul tükenmişlik ölçeğinin Türk Kültürüne uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlik çalışması. *Turkish Journal of Education*, 2(2), 16-24.

Silva III, J. M. (1990). An analysis of the training stress syndrome in competitive athletics. *Journal of applied sport psychology*, 2(1), 5-20.

Stryker, S., & Burke, P. J. (2000). The past, present, and future of an identity theory. *Social psychology quarterly*, 284-297.

Skrubbeltrang, L. S. (2019). Marginalized gender, marginalized sports—an ethnographic study of SportsClass students' future aspirations in elite sports. *Sport in Society*, 22(12), 1990-2005.

Smith, R. E. (1986). Toward a cognitive-affective model of athletic burnout. *Journal of sport and exercise psychology*, 8(1), 36-50.

Soper, D. (2021). A-Priori Sample Size for Structural Equation Models. *Free Statistics Calculators*.

Sorkkila, M., Ryba, T. V., Aunola, K., Selanne, H., & Salmela-Aro, K. (2016). Sport burnout inventory (SpBI) in adolescent student-athletes: Validity and reliability. Manuscript submitted for publication.

Sorkkila, M., Aunola, K., & Ryba, T. V. (2017). A person-oriented approach to sport and school burnout in adolescent student-athletes: The role of individual and parental expectations. *Psychology of Sport and Exercise*, 28, 58-67.

Sorkkila, M., Ryba, T. V., Selänne, H., & Aunola, K. (2020). Development of school and sport burnout in adolescent student-athletes: A longitudinal mixed-methods study. *Journal of research on adolescence*, 30, 115-133.

Stambulova, N. (1994). Developmental sports career investigations in Russia: A post-perestroika analysis. *The Sport Psychologist*, 8(3), 221–237.

Stambulova, N. (2010). Counseling athletes in career transitions: The five-step career planning strategy. *Journal of sport psychology in action*, 1(2), 95-105.

Stambulova, N., & Wylleman, P. (2015). Dual career development and transitions. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1-3.

Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2019). Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review of the European discourse. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 74-88.

Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 4-14.

Stambulova, N., & Samuel, R. D. (2020). Career transitions. In D. Hackfort & R. J. Schinke (Eds.), *Routledge encyclopedia of sport and exercise psychology* (Vol. 2, pp. 119–133).

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.

Taylor, J., & Ogilvie, B. C. (1994). A conceptual model of adaptation to retirement among athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 6(1), 1–20.

Tekavc, J. (2017). Investigation into gender-specific transitions and challenges faced by female elite athletes (Doctoral dissertation). Vrije Universiteit Brussel, Brussel. (Supervisor: Dr. Paul Wylleman and S. Ceci Erpič)

urtyTekavc, J., Wylleman, P., & Ceci Erpič, S. (2015). Perceptions of dual career development among elite level swimmers and basketball players. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 27–41.

Torregrosa, M., Ramis, Y., Pallarés, S., Azócar, F., & Selva, C. (2015). Olympic athletes back to retirement: A qualitative longitudinal study. *Psychology of sport and exercise*, 21, 50-56.

Vallerand, R. J. (2010). On passion for life activities: The dualistic model of passion. In *Advances in experimental social psychology* (Vol. 42, pp. 97-193). Academic Press.

Vallerand, R. J. (2012). From motivation to passion: In search of the motivational processes involved in a meaningful life. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 53(1), 42–52.

Vallerand, R. J., & Houliort, N. (2003). Passion at work: Toward a new conceptualization. *Emerging perspectives on values in organizations*, 3, 175-204.

Vallerand, R. J., & Paquette, V. (2024). The role of passion in the resilience process. *Self and Identity*, 23(3-4), 288-305.

Vallerand, R. J., Blanchard, C., Mageau, G. A., Koestner, R., Ratelle, C., Léonard, M., ... & Marsolais, J. (2003). Les passions de l'ame: on obsessive and harmonious passion. *Journal of personality and social psychology*, 85(4), 756.

Vallerand, R. J., Houliort, N., & Fores, J. (2003). Passion at work. Emerging perspectives on values in organizations, 6(8), 175-204.

Vallerand, R. J., Paquet, Y., Philippe, F. L., & Charest, J. (2010). On the role of passion for work in burnout: A process model. *Journal of personality*, 78(1), 289-312.

van Rens, F. E., Ashley, R. A., & Steele, A. R. (2019). Well-being and performance in dual careers: The role of academic and athletic identities. *The Sport Psychologist*, 33(1), 42-51.

Vasalampi, K., Salmela-Aro, K., & Nurmi, J. E. (2009). Adolescents' self-concordance, school engagement, and burnout predict their educational trajectories. *European psychologist*, 14(4), 332-341.

Verkooijen, K. T., van Hove, P., & Dik, G. (2012). Athletic identity and well-being among young talented athletes who live at a Dutch elite sport center. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24(1), 106-113.

Williams, D. J. (2007). An examination of athletic identity, sport commitment, time in sport, social support, life satisfaction, and holistic wellness in college student-athletes. The University of North Carolina at Greensboro

Wylleman, P. (2019). A developmental and holistic perspective on transitioning out of elite sport. In M. H. Anshel (Ed.), *APA handbook of sport and exercise psychology: Vol. 1. Sport psychology* (pp. 201–216). American Psychological Association.

Wylleman, P., & Lavallee, D. (2004). A developmental perspective on transitions faced by athletes. *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*, 507-527.

Wylleman, P., De Brandt, K., & Defruyt, S. (2017). *GEES Handbook for dual career support providers (DCSPs)*. Brussels.

Wylleman, P., De Knop, P., & Reints, A. (2013). Transitions in competitive sports. In *Lifelong engagement in sport and physical activity* (pp. 63-76). Routledge.

Yang, H. J., & Farn, C. K. (2005). An investigation the factors affecting MIS student burnout in technical-vocational college. *Computers in human behavior*, 21(6), 917-932.

Yukhymenko-Lescroart, M. A. (2018). On identity and sport conduct of student-athletes: Considering athletic and academic contexts. *Psychology of Sport and Exercise*, 34, 10–19.

Yukhymenko-Lescroart, M. A. (2022). Sport-to-school spillover effects of passion for sport: The role of identity in academic performance. *Psychological Reports*, 125(3), 1469-1493.

EKLER

EK-1 Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ

GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Tarih: 30/05/2024

Sayı: 128

Konu: Etik Kurul İzni

Sayın, İrem Zehra Karababa

Yapmış olduğunuz başvuru Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu tarafından incelenmiştir. Dr. Öğr. Üyesi Duygu Karadağ danışmanlığında planladığınız **“Adolesan Sporcularda Tutkunluk ile Çift Kariyer Tükenmişliği Arasındaki İlişkide Sportif Kimliğin Aracı Rolü”** başlıklı çalışmanız kurumumuzun 30/05/2024 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Fice SALİHOĞLU

Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan
Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Ek: Etik Kurulu Kararı

Güzeltepe Mahallesi, 15 Temmuz Şehitler Caddesi, No:14/12 34060 Eyüpsultan – İstanbul

Tel: (0 212)-924-24-44 | Faks: (0 212)-999-78-52

e-mail: etikkurul@halic.edu.tr

www.halic.edu.tr

		T.C. HALIÇ ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU		Yayın Tarihi: 10.12.2015 Revizyon Tarihi: 16.09.2020 Revizyon No: 02 Sayfa No: 1/1	
Tarih: 30.05.2024					
Toplantı Sayısı:2		Dr.Öğr. Üyesi Duygu Karadağ danışmanlığında İrem Zehra Karababa'nın planladığı "Adolesan Sporcularda Tutkunluk ile Çift Kariyer Tükenmişliği Arasındaki İlişkide Sportif Kimliğin Aracı Rolü" başlıklı çalışmanın etik yönden değerlendirilmesi			
Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile ilişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof.Dr. Ece Salihoğlu (Başkan)	Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı	Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Doç.Dr. Hatice İlhan Odabaş	Spor Yöneticiliği	Haliç Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Doç.Dr. Nevra Alkanlı	Biyofizik	Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Burcu Türk	Psikoloji	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Gülcan Kendirkıran	Hemşirelik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Seda Saka	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Çiğdem Yıldırım Maviş	Gıda Mühendisliği	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Pınar Köroğlu	Histoloji-Embriyoloji	Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Dilek Şahinoğlu	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Sevim Yağız	Tıp Tarihi ve Etik	Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Fatih Şirin	Matematik	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
	Hukuk	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
ETKU:10					

EK-2 Kişisel Bilgi Formu

Yaş:		
Cinsiyet:	Erkek ()	Kadın ()
Spor Branşı :		
Kaç yıldır bu sporu yapıyorsunuz:		
Haftada kaç gün spor yapıyorsunuz?		
Yarışmacılık Düzeyiniz	Okul ()	Kulüp ()
Milli Sporcu musunuz?	Evet ()	Hayır ()
Cevabınız EVET ise Milli olma sayısı	Yıldız: Genç: Büyükler (A milli): Diğer (yazınız):	

EK-3 Tutkunluk Ölçeği

Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
1	2	3	4	5	6	7	
1.	Bu aktivite hayatımdaki diğer aktivitelerimle uyumludur.			1	2	3	4 5 6 7
2.				1	2	3	4 5 6 7
3.				1	2	3	4 5 6 7
4.				1	2	3	4 5 6 7
5.	Bu aktivite kendimde beğendiğim özelliklerimi yansıtır.			1	2	3	4 5 6 7
6.				1	2	3	4 5 6 7
7.				1	2	3	4 5 6 7
8.				1	2	3	4 5 6 7
9.	Yapabilecek olsam, sadece bu aktiviteyi yapardım.			1	2	3	4 5 6 7
10.				1	2	3	4 5 6 7
11.				1	2	3	4 5 6 7
12.	Yaptığım aktivitenin beni kontrol ettiğini hissedirim.			1	2	3	4 5 6 7
13.				1	2	3	4 5 6 7
14.				1	2	3	4 5 6 7
15.				1	2	3	4 5 6 7
16.	Bu aktivite benim için bir tutkudur			1	2	3	4 5 6 7

Not: Ölçeğin tüm maddelerine yer verilmemiştir.

**EK-4 Adolesan Sporcularda Spor Tükenmişlik Envanteri-Çift
Kariyer Formu**

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Yaptığım sporda boğulduğumu hissediyorum.	1	2	3	4	5
2.	1	2	3	4	5
3.Sıklıkla, yaptığım sporu iyi yapmadığımı hissine kapılıyorum.	1	2	3	4	5
4.	1	2	3	4	5
5. Yaptığım spora ilgimi kaybettiğimi hissediyorum.	1	2	3	4	5
6.	1	2	3	4	5
7.	1	2	3	4	5
8.	1	2	3	4	5
9. Yaptığım sporda geçmişte daha başarılıydım.	1	2	3	4	5
10.	1	2	3	4	5

Not: Ölçeğin tüm maddelerine yer verilmemiştir.

EK-5 Sporcu Kimliği Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kendimi bir sporcu olarak kabul ederim.	1	2	3	4	5	6	7
2.	1	2	3	4	5	6	7
3.	1	2	3	4	5	6	7
4. Spor hayatımın en önemli parçasıdır.	1	2	3	4	5	6	7
5.	1	2	3	4	5	6	7
6. Sporda iyi performans göstermediğimde kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
7.	1	2	3	4	5	6	7

Not: Ölçeğın tüm maddelerine yer verilmemiştir.

EK-6 Okul Tükenmişliği Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Derslerden bunalmaya başladığımı hissediyorum	1	2	3	4	5
2.	1	2	3	4	5
3.	1	2	3	4	5
4. Okul derslerinin yoğunluğu çoğu zaman uyku düzenimi bozuyor.	1	2	3	4	5
5.	1	2	3	4	5
6. Son zamanlarda dersler anlamsız gelmeye başladı.	1	2	3	4	5
7.	1	2	3	4	5
8.	1	2	3	4	5
9. Derslerde yaşadığım problemler arkadaşlarımla olan ilişkilerimi olumsuz etkiliyor	1	2	3	4	5

Not: Ölçeğin tüm maddelerine yer verilmemiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: İrem Zehra KARABABA ÇAVGA

Yabancı Dil: İngilizce

Unvanı: Öğrenci

Öğrenim Durumu: Yüksek Lisans

Eğitim Durumu:

- **Lisans :** 2019-2023, Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü
- **Yüksek Lisans :** 2023-..., Haliç Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Programı

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl/Yıllar :

- 2011-2022 Beşiktaş JK, Atletizm branşı profesyonel sporculuk
- 2023-2024 Bursa BSK, Atletizm branşı profesyonel sporculuk
- 2023-2025 Gymnastics Plus, Cimnastik Antrenörü
- 2025-... İstek Okulları, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Yayınları (SCI) :

Yayınları (Diğer) :

Araştırma Alanları :